

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriön tilinpäätös 2019

Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:6

Ympäristöministeriön tilinpäätös 2019

Ympäristöministeriö Helsinki 2020

Ympäristöministeriö

ISBN PDF: 978-952-361-046-0

Taitto: Valtionneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Ympäristöministeriö	26.2.2020	
Julkaisun nimi	Ympäristöministeriön tilinpäätös 2019		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:6		
Diaari/hankenumero	VN/239/2019		
ISBN PDF	978-952-361-046-0	ISSN PDF	2490-1024
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-046-0		
Sivumäärä	96	Kieli	suomi
Asiasanat	Ympäristöministeriö, tilinpäätös, toimintakertomus		
Tiivistelmä	<p>Ympäristöministeriön vuoden 2019 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumalaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista.</p> <p>Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.</p>		
Kustantaja	Ympäristöministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Miljömisteriet	26.2.2020	
Publikationens titel	Bokslut för miljöministeriets bokföringsenhet 2019		
Publikationsseriens namn och nummer	Miljömisteriets publikationer 2019:6		
Diarie-/projektnummer	VN/239/2019		
ISBN PDF	978-952-361-046-0	ISSN PDF	2490-1024
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-046-0		
Sidantal	96	Språk	finska
Nyckelord	Miljömisteriet, bokslut, verksamhetsberättelse		
Referat	<p>Miljöministeriets bokslutet för 2019 består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäkts- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor.</p> <p>Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.</p>		
Förläggare	Miljömisteriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1	Toimintakertomus	8
1.1	Johdon katsaus toimintaan.....	9
1.2	Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus	13
1.2.1	Kestävä kehitys	13
1.2.2	Ympäristönsuojelu	14
1.2.3	Luonnonsuojelu	23
1.2.4	Vesien- ja merensuojelu	27
1.2.5	Alueiden käyttö	33
1.2.6	Asuminen.....	38
1.2.7	Rakentaminen	40
1.3	Toiminnallinen tehokkuus.....	44
1.3.1	Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus.....	44
1.3.2	Maksullinen yhteisrahoitteinen toiminta	47
1.4	Tuotokset ja laadunhallinta.....	48
1.4.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	48
1.4.2	Lainsäädännön, tutkimuksen- ja hallinnonalan ohjauksen kehittäminen	50
1.5	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	52
1.5.1	Henkilöstön määrä ja rakenne.....	53
1.5.2	Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit	55
1.5.3	Osaaminen ja muu aineeton pääoma.....	56
1.5.4	Tehty työaika ja henkilöstökulut.....	58
1.6	Tilipäätösanalyysi.....	58
1.6.1	Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen.....	59
1.6.2	Tuotto ja kululaskelma ja tase	60
1.7	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	61
1.8	Arviointien tulokset	62

1.9	Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.....	62
1.9.1	Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot	62
1.9.2	Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	63
2	Talousarvion toteutumalaskelma.....	64
3	Tuotto- ja kululaskelma.....	70
4	Tase	72
5	Liitetiedot	74
5.1	Tilinpäätöslitteet	74
	Tilinpäätöksen liite 1.....	76
	Tilinpäätöksen liite 2.....	78
	Tilinpäätöksen liite 3.....	79
	Tilinpäätöksen liite 4.....	80
	Tilinpäätöksen liite 5.....	81
	Tilinpäätöksen liite 6.....	82
	Tilinpäätöksen liite 7.....	83
	Tilinpäätöksen liite 8.....	84
	Tilinpäätöksen liite 9.....	85
	Tilinpäätöksen liite 10.....	86
	Tilinpäätöksen liite 11.....	87
	Tilinpäätöksen liite 12.....	88
	Tilinpäätöksen liite 13.....	89

Tilinpäätöksen liite 14.....	90
Tilinpäätöksen liite 15.....	91
Tilinpäätöksen liite 16.....	92
Tilinpäätöksen liite 17.....	93
6 Allekirjoitukset.....	94

1 Toimintakertomus

Ympäristöministeriön vuoden 2019 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon laki valtion talousarviosta (423/1988), talousarvioasetus (1243/1992) ja Valtiokonttorin 10.12.2019 antama ohje sekä muut määräykset ja suositukset kertomusten laadinnasta.

Toimintakertomuksessa on tarkasteltu toiminnan tuloksia ja vaikutuksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Ympäristöministeriön keskeiset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2019 olivat ympäristöministeriön strategian 2030 "Parempi ympäristö tuleville sukupolville" mukaisesti; 1) Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, 2) Hiilineutraali-kiertotalousyhteiskunta ja 3) Kestävä kaupunkikehitys. Vaikuttavuustavoitteet toteuttavat Sipilän hallituksen ja Rinteen/Marinin hallituksen ohjelmia sekä syksyllä julkaistua Marinin hallituksen toimintasuunnitelma Osaava ja osallistuva Suomi (Valtioneuvoston julkaisu 2019:27). Tämän tilinpäätöskertomuksen rakenne on YM:n strategian mukainen.

Ympäristöministeriön vuoden 2019 tulossopimuksen runko perustuu ministeriön vaikuttavuustavoitteiden lisäksi Sipilän hallituksen painopistealueisiin ja kärkihankkeisiin. Tuloksellisuuden kuvaus perustuu ministeriön vuoden 2019 tulossopimuksessa esitettyjen tavoitteiden toteutumisen raportointiin.

Tuloksia ja vaikuttavuutta tarkastellaan näiden tehtäväkokonaisuuksien pohjalta, jotka organisaatorakenteesta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen vaikuttavuuden kehittymisestä. Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten raportoinnissa on hyödynnetty muun muassa työajanseurantajärjestelmästä ja kirjanpidosta saatua seurantatietoa.

1.1 Johdon katsaus toimintaan

Vuonna 2019 työskentelyssä painottuivat toisaalta Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvien tehtävien hoitaminen ja toisaalta uuden hallitusohjelman toimeenpanon aloittaminen.

EU:n puheenjohtajuuskauden velvoitteet hoidettiin kokonaisuutena erinomaisesti. Suomen puheenjohtajakaudella neuvottelut hiilineutraalius-2050 tavoitteesta huipentuivat ja Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Kiertotalous näkyi vahvasti yhtenä epävirallisen ympäristöministerikokouksen teemoista. Suomen johdolla valmisteltiin myös EU:n ympäristöneuvoston kiertotalouden päätelmät ja edistettiin EU rakennustuoteasetuksen uusimista eritoten kiertotalouden osalta. Jäsenmaat hyväksyivät yksimielisinä Suomen aloitteesta laaditut päätelmät rakennusalan kiertotaloudesta. Kemikaalien ympäristövaikutusten osalta käytiin kansainvälisiä sopimusneuvotteluita koskien kansainvälistä kemikaalistrategiaa ja kemikaalien ja jätteiden kestävä hallintaa vuoden 2020 jälkeen. EU:n ympäristöneuvostossa hyväksyttiin päätelmät luonnon monimuotoisuudesta, jotka ohjaavat EU:ta luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisessa vuodesta 2020 eteenpäin. Suomen kaudelle yllättäen siirtyneen CITES-sopimuksen osapuolikokouksen vaativa EU-koordinaatio ja loppuvaiheen EU-kantojen valmistelu hoidettiin kiitettävästi lyhyestä valmistautumisajasta huolimatta.

Suomen EU-puheenjohtajakausi näkyi myös ympäristöministeriön vuoden 2019 luvuissa mm. henkilöstömäärän ja henkilöstökulujen kasvuna ja lentomatкуванняn ja taksien käytön lisääntymisenä. Suomi kompensoi kuitenkin EU-puheenjohtajakauden kokousten lentoliikennepäästöt rahoittamalla hankkeita, jotka vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä ja samalla edistävät kestävä kehityksen tavoitteita. Vaikka puheenjohtajuuskausi kuormittikin paljon suurta osaa henkilöstöstä, ministeriön työtyytyväisyys säilyi varsin hyvällä tasolla.

Ympäristöministeriö toteutti vuonna 2019 tuloksellisesti hallitusohjelman kirjauksia ja jatkoi valmistautumista ja vaikuttamista julkisen hallinnon rakennemuutoksen. Ympäristöministeriö edisti merkittäviä lakihankkeita ja toteutti tuloksellisesti hallituksen kärkihankkeita. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle 5 hallituksen esitystä ympäristöministeriön toimialalta ja hyväksyi 26 ympäristöministeriön toimialan valtioneuvoston asetusta ja lisäksi aloitettiin kaikkien keskeisten, ympäristöministeriön vastuulla olevien uutta hallitusohjelmaa toteuttavien lakihankkeiden valmistelu.

Ympäristönsuojelulain uudistamista koskenut laaja ja pitkäkestoinen uudistamistyö muun muassa lain menettelyiden tehostamiseksi ja sujuvoittamiseksi saatettiin päätöksen. Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) vahvistettiin ja lain toimeenpanemiseksi tarvittavia toimia jatkettiin ympäristöministeriössä. Ympäristönsuojelun tietojärjestelmien digitalisointia lupamenettelyn ja valvonnan tehostamiseksi jatkettiin.

Ensimmäinen ilmastolain mukainen Ilmastovuosikertomus annettiin kesäkuussa eduskunnalle. On todennäköistä, päästökaupan ulkopuolisille sektoreille asetetut tavoitteet saavutetaan sekä vuodelle 2020 ja että vuodelle 2030, kun keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) listatut toimet toteutetaan. Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvostossa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys EU:n hiilineutraalius-2050 tavoitteesta. Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa Madridissa onnistuttiin päättämään toimista, jotka vahvistavat ilmastomuutokseen liittyvien menetysten ja vahinkojen ehkäisyä ja käsittelyä, mutta neuvottelut kansainvälisten markkinamekanismien toimeenpanosäännöistä siirtyivät seuraavaan kokoukseen.

Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajuuskausi päättyi toukokuussa 2019 pidettyyn ulkoministerikokoukseen. Ponnisteluista huolimatta kokouksesta ei saatu yhteistä deklaraatiota. YM jatkoi kokouksessa työtä ilmastomuutosta kiihdyttävän ja terveyshaittoja aiheuttavan mustahiilipäästöjen hillitsemiseksi. Ulkoministerit hyväksyivät Arktisen neuvoston työryhmien työohjelmat 2019–2021, joiden pohjalta yhteistyö jatkuu myös YM:n vastuulla olevissa työryhmissä.

Marinin hallitusohjelman strateginen tavoite Suomen hiilineutraaliudelle vuonna 2035 ja ohjelman kunnianhimoisia ilmastotoimia koskevat kirjaukset edellyttivät ympäristöministeriöltä lisäpanostuksia. Ympäristöministeriö vastaa hallituksen ilmasto- ja energiapolitiittisen ministerityöryhmän työn koordinoinnista. Ilmastolain uudistus käynnistettiin laajalla kansalaiskyselyllä ja käynnistämällä tarvittavat selvityshankkeet. Ilmastopaneelin voimavaroja lisättiin ja uusi paneeli nimitettiin toimikaudelle 2020–2022. Samaa aikaa jatkettiin kuntien ilmastohankkeiden tukemista.

Ympäristöministeriö edisti siirtymää kiertotalouteen monin tavoin. Suomen johdolla valmisteltiin mm. EU:n ympäristöneuvoston kiertotalouspäätelmät, jatkettiin kansallisen muovitiekartan ja valtakunnallisen jätesuunnitelman toimeenpanoa ja otettiin käyttöön jätteiden ja sivuvirtojen vaihdannan sähköinen alusta (Materiaalitori). EU:n laajan jätesäädöspaketin toimeenpanoa linjaavan työryhmän mietintö valmistui syksyllä ja hallituksen esityksen valmistelu jatkui sen pohjalta. Komission kertakäyttömuveja koskevan SUP-direktiivin toimeenpano alkoi vaihtoehtoja koskevalla selvityksellä.

Hallituksen ohjelman yhtenä strategisena tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Asetuksilla perustettavien valtion maiden luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelu eteni maakunnallisina kokonaisuuksina. Vuoden 2019 aikana annettiin Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan alueita koskevat asetukset, joilla perustettiin yhteensä 126 luonnonsuojelualueita, yhteisalaltaan noin 13 400 hehtaaria. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSU-ohjelman) keinoin suojeltiin vuonna 2019 noin 4 573 hehtaaria yksityisten maanomistajien maita. Lajien viides uhanalaisuusarviointi julkaistiin maaliskuussa. Tulokset osoittavat lajiston köyhtymisen jatkuneen. Panostukset niin lajien kuin luontotyyppienkin uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi ovat vuoden kuluessa merkittävästi lisääntyneet muun muassa Helmi-ohjelman kautta.

Luontomatkailun ja virkistyskäytön palveluiden kysyntä suojelualueilla lisääntyi edelleen, esimerkiksi kansallispuistokäyntien määrä kasvoi 2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kansallispuistokävijöiden lähiseudulle jättämän rahankäytön vaikutus kasvoi 3,7 prosenttia ollen nyt yli 219 miljoonaa euroa. Kasvuprosentit ovat vaihdelleet eri vuosina, mutta nousutrendi on jatkunut jo yli 15 vuotta.

Ympäristöministeriö osallistui maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen valmisteluun. Tavoitteena on ympäristö- ja ilmasto- ja maatalouspolitiikan koherenssin lisääminen. Erityisesti tavoitteena on, että valmistelussa tulisivat entistä vahvemmin huomioiduksi vesien- ja merenhoidon, luonnon monimuotoisuuden edistämisen, maisemanhoidon ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen.

Ympäristöministeriö käynnisti vesiensuojelun tehostamisohjelman 2019–2023, jonka perustana ovat vesien- ja merenhoidosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat. Ohjelman tavoitteena on parantaa vesien tilaa ja lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä vähentää meriympäristön pilaantumiskäytön riskiä. Ohjelman toteuttaminen jatkui ELY-keskusten (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) myöntämien avustusten, vesiensuojelun tehostamisohjelman sekä kärkihankerahoituksen turvin. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kansallisia varoja suunnattiin meren tilaa parantaviin hankkeisiin. Tarkistettujen tila-arvioiden mukaan järvien ja jokien tila on ennallaan, mutta Suomen meriympäristön tila heikkenee edelleen.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus käynnistettiin keväällä 2018. Uudistus pyritään saamaan valmiiksi vuonna 2021. Tavoitteena on, että lakiuudistuksessa otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen tulevaisuuden haasteista, muuttuvasta toimintaympäristöstä sekä aluehallinnon rakenteiden muutoksista aiheutuvat kehittämistarpeet. Lisäksi tavoitteena on yksinkertaistaa alueidenkäytön

suunnittelujärjestelmää, kehittää rakentamisen ohjausjärjestelmää sekä selkeyttää valmistelua, päätöksentekoa ja toimeenpanoa.

Julkisen rakentamisen sisäilmaongelmien ehkäisyyn tähtäävässä Terveet tilat 2028 -ohjelmassa lisättiin tietoisuutta sisäilmaongelmien ratkaisukeinoista jakamalla tietoa eri toimijoiden hyvistä käytännöistä. Ympäristöministeriö osallistui ohjelman toteutukseen mm. panostamalla rakentamisen kosteudenhallintaan liittyvään ohjaukseen ja neuvontaan, strategisen kiinteistönhallinnan kehittämiseen sekä rakennusten koko elinkaaren aikaiseen huoltoon ja ylläpitoon liittyvän osaamisen kehittämiseen. Ympäristöministeriö julkaisi lokakuussa 2019 ohjelman toteutusta tukevan kosteus- ja mikrobivaurioituneiden rakennusten korjauksiin liittyvän oppaan.

Suomen rakennussektorin päästöjä on vähennettävä, kansalliset ja kansainväliset ilmastotavoitteet saavutetaan. Vähähiilisen rakentamisen tiekartan toteutuksella tavoitellaan siirtymistä rakennusten hiilijalanjäljen säädösohjaukseen vuoteen 2025 mennessä. Kertomusvuonna käynnistettiin rakennusten hiilijalanjäljen arviointimenetelmän uuden version testaus ja aloitettiin rakennustuotteiden päästötietokannan kehitys.

Uusien säädösten myötä rakennusten energiatehokkuus on kehittynyt; uusien rakennusten energiatehokkuus on rakennustyyppistä riippuen parantunut parhaimmillaan 20 prosentilla. Asetusten toimeenpanoa edistettiin kertomusvuonna myös oppailla ja koulutuksella. Samoin käytössä oleva energiatodistus on ohjannut kuluttajia kiinnittämään huomioita rakennusten energiatehokkuuteen.

Rakentamisen kiertotalouden osalta julkaistiin raportointivuonna kolme opasta, joiden avulla on tarkoitus parantaa rakennustuotteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen edellytyksiä. Suomen oloihin sopiva menettely rakennusten purkukartoitukseen kehitettiin ja laadittiin ensimmäiset valtakunnalliset suositukset purkutöiden julkisiin hankintoihin kiertotalouden edistämisen näkökulmasta. EU-puheenjohtajuuskaudella edistettiin EU rakennustuoteasetuksen uusimista eritoten kiertotalouden ja asetuksen toimivuusongelmien osalta. Jäsenmaat hyväksyivät yksimielisinä päätelmät rakennusalan kiertotaloudesta, mikä seurauksena rakennustuotteiden uudelleenkäyttö ja kierrätys helpottuvat.

Sipilän hallituksen strategisen "Biotalous ja puhtaat ratkaisut" -painopistealueen tavoitteiden mukaisesti puun käyttöä rakentamisessa edistettiin erityisesti julkisessa rakentamisessa ja kerrostalorakentamisessa. Puurakentamisen ohjelman toimenpiteet kohdistuivat pääosin kasvukeskusten asuin- ja julkisen rakentamisen sekä maanrakentamisen osaamisen kehittämiseen. Julkisessa rakentamisessa puurakennusten osuus on noussut 15–25 prosenttiin riippuen rakennustyyppistä.

Tuettu ARA-tuotanto oli vuonna 2019 yhteensä noin 7800 asuntoa. Pitkän ja lyhyen korkotuen vuokra-asuntojen tuotanto kasvoi voimakkaasti erityisryhmäasuntojen määrän samalla laskiessa. Opiskelija- ja nuorisosasuntojen rakentamista edistettiin nostamalla myönnettävien investointiavustusten enimmäismäärä 15 prosenttiin.

Yhteenvetona ympäristöministeriön vuoden 2019 toiminnasta voidaan todeta ministeriön onnistuneet hyvin tai erinomaisesti laajalla toimialallaan sekä kotimaassa että myös EU-työssä samoin kuin kansainvälisessä yhteistyössä. Kunnianhimoiset tavoitteet ja innovatiiviset ratkaisut lisäsivät merkittävästi kiinnostusta ympäristöministeriön työtä kohtaan kansainvälisillä areenoilla.

1.2 Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus

1.2.1 Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö osallistui vuonna 2019 aktiivisesti VNK:n vetämään työhön Agenda2030 toimeenpanemiseksi erityisesti ympäristötavoitteiden osalta. YM toimi kestävän kehityksen kokonaisarviointihankkeen (POLKU) ohjausryhmässä ja osallistui VTV:n kestävän kehityksen tarkastukseen. YM edisti kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutuksen Green Dealejä teollisuuden (Kaupan Liitto, autoteollisuus, öljyala, työ-koneala) kanssa. Toimenpidesitoumuksia on vuoden 2019 loppuun mennessä liki 2000. YM valmisteli yhdessä VNK:n kanssa kaksi kestävän kehityksen toimikunnan kokousta ja osallistui Musiikkitalolla pidetyn Kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus -tilaisuuden valmisteluun. YM järjesti EU-pj-kaudella Euroopan kestävän kehityksen verkoston (ESDN) vuosikonferenssin Finlandia-talolla, mikä käynnisti Suomen kahden vuoden puheenjohtajakauden ao. verkostossa.

Arktinen, pohjoismainen ja Venäjä-yhteistyö

Ympäristöhallinto antoi vahvan panostuksen Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajakauden toteutukseen, joka päättyi toukokuussa 2019 pidettyyn ulkoministerikokoukseen. Kokouksesta ei saatu yhteistä deklaraatiota. YM tuki UM:ötä neuvotteluprosessissa ja kokouksen sisällöntuotannossa, muun muassa järjestämällä onnistuneen sivutapahtuman mustasta hiilestä. Ulkoministerit hyväksyivät Arktisen neuvoston työryhmien työohjelmat 2019-2021, joiden pohjalta yhteistyö jatkuu, mukaan lukien niissä työryhmissä, joista YM on vastuussa. Suomi (SYKE/YM) vetää 2019 alkaen Arktisen Neuvoston meriympäristönsuojelutyöryhmää (PAME).

Kaiken kaikkiaan Suomen arktiseen näkyvyyteen panostettiin myös kansainvälisillä ympäristöfoorumeilla, ympäristösopimusten osapuolikokouksissa (ilmasto, biodiversiteetti ja kemikaalit) ja sähköisessä viestinnässä. Kansainvälistä tietoisuutta mustan hiilen ja muiden kaukokulkeutuvien saasteiden vaikutuksesta Arktisella alueella lisättiin erityisesti YK-tasolla.

Pohjoismaiden ministerineuvoston uuden ympäristö- ja ilmastoyhteistyöohjelman (2019-2024) toteuttaminen käynnistyi vuonna 2019. Vuoden alussa toteutuneen uudelleenjärjestelyn jälkeen ohjelmaa toteuttaa kuusi työryhmää: kiertotalous, ilmasto ja ilma, kemikaalit mukaan lukien ympäristö ja terveys, luonnon monimuotoisuus, meret ja rannikot sekä ympäristö ja talous. Pohjoismainen hiilineutraalisuusjulistus julkaistiin tammikuussa 2019 Suomen pääministerin sekä ympäristö- ja ilmastoministerin aloitteesta. Julistuksen pohjalta aloitettiin muun muassa selvityksen laatiminen Pohjoismaiden poluista kohti hiilineutraaliutta.

Venäjän toimet Ukrainassa vaikuttivat edelleen voimakkaasti Venäjää koskevaan kansainväliseen ympäristötyöhön ja rahoitukseen sekä EU:n ja Venäjän välisiin suhteisiin.

Ympäristöasiat olivat esillä Suomen ja Venäjän välisissä korkean tason tapaamisissa usean kerran vuoden 2019 aikana. Venäjän jätehuoltouudistuksen toteutus toi ympäristöhallinnolle paljon kysyntää asiantuntemuksesta. Ympäristöministeriö etsi aktiivisesti tapaa vastata kysyntään. Rahoitusta saatiin ulkoministeriöstä ja ympäristöministeriössä aloitti projektikoordinaattori, jonka tehtävänä on edistää jätehuolto- ja ympäristökasvatusyhteistyötä Venäjän kanssa, erityisesti Suomen lähialueilla. Korkean tason tapaamisissa pidettiin yllä Krasnyi Borin (Itämeri) tilannetta sekä luonnonsuojelun jatkuvuuden tärkeyttä (Fennoskandian vihreä vyöhyke). Suomalais-venäläinen luonnonsuojelutyöryhmä laati kaksivuotisen työohjelman. Suomen ja Venäjän hallitusten välisen talouskomission rakentamisen työryhmä kokoontui Suomessa ja sopi yhteistyön painopistealueista. Suomi osallistui aktiivisesti Luoteis-Venäjän ympäristöä saastuttavien kohteiden (Barents Hot Spots) arviointiin ja edesautti kohteissa tehtyjä ympäristöparannuksia.

1.2.2 Ympäristönsuojelu

Ympäristölupamenettelyjen kehittäminen jatkui

Ympäristönsuojelun sähköisen valvontajärjestelmän ja lupajärjestelmän kehittämistä jatkettiin ja niiden tietovarannot yhdistettiin. Valmistelu jatkuu vuonna 2020. Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) tulee voimaan

1.9.2020, jolloin sähköisten asiointijärjestelmien on oltava käytössä. Uusi laki perustuu täysin sähköiseen asiointiin. Luvat ja valvonta -hankkeessa käynnistettiin palvelukerroksen kehittäminen. Ympäristöministeriö on asettanut seurantaryhmän, jonka tehtävänä on edistää sähköisen yhden luukun luomista ja toimeenpanoa. Tavoitteena on, että sähköinen palvelukerros on käytössä lain voimaan tullessa 1.9.2020.

Ympäristönsuojelulakiin valmisteltiin vuonna 2018 säännökset ympäristölupamenettelyä kevyemmästä uudesta **yleisestä ilmoitusmenettelystä** (HE 94/2018, laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta 1166/2018), jotka tulivat voimaan 1.2.2019. Lakimuu-
tosten toimeenpanemiseksi valmisteltiin uudet lomakkeet toiminnanharjoittajille täyttö-
ohjeineen, järjestettiin viranomaisille koulutustilaisuuksia sekä ohjeistettiin käytännön
toimeenpanossa.

Ilmansuojelun tehostamiseen liittyvä työ etenee

Valtioneuvosto hyväksyi kansallisen ilmansuojeluohjelman yleisistunnossaan 7.3.2019. Ohjelman valmistelun aikana tehtyjen arvioiden mukaan päästökattodirektiivin päästövähennysvelvoitteiden toteutuminen ei edellytä kansallisia lisätoimia. Vaikka direktiivin päästövähennysvelvoitteet täytyisivät, ei edelleenkään olla tilanteessa, jossa terveyshaittoja ei syntyisi. Merkittävimmät terveyshaitat liittyvät nykytietyksen perusteella pienhiukkaspäästöihin, joiden pitoisuuksille ei ole määritelty turvallista kynnystasoa. Puun pienpoltto takoissa ja kiukaissa suurimpana pienhiukkasten päästölähteenä Suomessa edellyttää lisätoimia. Ilmansuojeluohjelman toimeenpanoverkon asettaminen on vielä kesken.

Pilaantuneiden maa-alueiden ympäristöriskien hallintaa koskeva työ etenee

Valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian (PIMA-strategia, 2015) tavoitteiden toteutumisesta vuoden 2018 loppuun mennessä on laadittu ensimmäinen väliarviointi, joka valmistuu helmikuussa 2020. Strategian tavoitteiden mukaisesti on luotu uusi valtion talousarvioon ja valtioneuvoston perustuva rahoitusjärjestelmä isännättömien ja kiireellisten kohteiden selvittämistä ja puhdistamista varten. Laki pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) sekä saman niminen valtioneuvoston asetus (1239/2019) tulivat voimaan 1.1.2020 ja korvaavat vanhaan sääntelyyn perustuneen valtion jätehuoltotyöjärjestelmän.

Pirkanmaan ELY-keskuksen yhteensovittaman valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelmassa (Maaperä kuntoon -ohjelma) selvitettiin vuonna 2019 48 isännättömää riskikohdetta, joista 11 oli vuodelta 2018 siirtyneiden selvittämishankkeiden lisätutki-

muksia. Puhdistettuja riskikohteita valmistui neljä ja lisäksi Maaperä kuntoon -ohjelmassa on meneillään neljä puhdistushanketta, jotka on aloitettu edellisinä vuosina ja jotka valmistuvat vuosien 2020–2022 aikana. Näiden lisäksi uusia puhdistustöitä, jotka valmistuvat 2021–2022, aloitettiin vuonna 2019 kolmessa kohteessa.

Osa valtakunnallisen tutkimusohjelman öljyn saastuttamista kohteista rahoitetaan öljysuojarahastosta. Vuonna 2019 rahaston varoin tutkittiin 16 kohdetta ja kunnostus aloitettiin 17 kohteessa. ELY-keskus hyväksyi 6 kohteen kunnostuksen.

Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa on jatkettu yhteistä verkostohanketta pilaantuneiden pohjavesien riskienhallinnan kehittämiseksi (POAKORI). Hanke valmistuu tammi-kuussa 2020.

Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) ja sen sähköisen asioinnin kehittämistä osaksi valvonnan sähköistä järjestelmää on jatkettu vuonna 2019. Uudistettu MATTI otetaan käyttöön vuoden 2020 helmikuussa ja kehitystyötä jatketaan edelleen.

Toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittäminen etenee

Lainsäädäntöhanke toissijaisista ympäristövahinkojen vastuujärjestelmistä asetettiin. Hankkeen tavoitteena on luoda nykyistä kattavammat vastuujärjestelmät, joilla varaudutaan ympäristöriskien hallintaan, ympäristövahinkojen korvaamiseen ja ennallistamistoimien toteuttamiseen, kun vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa.

Toissijaisten ympäristövastuiden rahoitusjärjestelmien laajamittaisemman kehittämisen tueksi rahoitettiin valtioneuvoston yhteisen tutkimus- ja selvitystoiminnan rahoituksella kansainvälistä vertailua hyödyntämällä tehtävä tutkimushanke: Ympäristövahinkojen korvausten rahoittaminen maksukyvyttömyystilanteissa – Parhaat käytännöt ja vertailu.

Valtion talousarviosta on rahoitettu kahden isännättömän ympäristövahinkotapauksen korjaamista. Kustannuksia on aiheutunut muun muassa ympäristövahinkoriskin selvittämisestä, vesistövahingoista sekä vaarallisten jätteiden ja kemikaalien asianmukaisesta käsittelystä. Hituran kaivoksen sulkemista on rahoitettu jo vuodesta 2015 alkaen ja vuonna 2019 siihen myönnettiin noin 16 miljoonaa euroa. Toinen toissijaisen vastuun tapaus oli kirjapaino, jonka toiminnan loppumiseen liittyvän ympäristövahingon vaaran poistamiseen myönnettiin Etelä-Savon ELY-keskukselle 150 000 euroa.

Konkurssilain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 221/2018) sisällytetty konkurssipesän julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskeva ehdotettu uusi luku poistettiin eduskunnassa esitystä hyväksyttäessä perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen.

Kemikaalien hallintaa koskeva työ etenee

Kansainvälisten kemikaali- ja jättesopimusten yhteistyö edistyi. Tiedot uusista luonnolle haitallisista kansainvälisistä kemikaaleista ja jätteistä välittyivät päätöksentekoon. Kemikaalien ympäristövaikutusten osalta vuosi 2020 painottui Suomen EU-puheenjohtajuuden takia kansainvälisiin sopimusneuvotteluihin sekä neuvotteluprosessiin koskien kansainvälistä kemikaalistrategiaa ja kemikaalien ja jätteiden kestävä hallintaa vuoden 2020 jälkeen. Muovijätteiden osalta saavutettiin merkittävää edistymistä jätteensiirtoja koskevan Baselin sopimuksen osalta. Kestävän ja turvallisen kiertotalouden kehittämistä koskevassa VN-TEAS-hankkeessa tunnistettiin kansallisella tasolla merkittävimpiä haitallisiin/vaarallisiin aineisiin liittyviä ympäristö- ja terveysriskejä ja kartoitettiin toimia, joilla näitä riskejä voidaan kestävällä ja turvallisella tavalla hallita.

Pariisin sopimus toimeenpanovaiheessa

Vuonna 2016 voimaan tulleen Pariisin ilmastopimuksen myötä kaikkien maiden yhteisenä tavoitteena on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu alle 2,0 asteeseen ja pyrkiä siihen, että keskilämpötilan nousu jäisi 1,5 asteeseen. Maailman kaikki maat ovat sitoutuneet toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Vuonna 2018 Katowicessa osapuolikokouksessa ilmastoneuvotteluissa sovittiin Pariisin ilmastopimukselle vahvat toimeenpanosäännöt. Madridissa 2019 onnistuttiin päättämään toimista, jotka vahvistavat ilmastomuutokseen liittyvien menetysten ja vahinkojen ehkäisyä ja käsitteilyä. Rahoitusta ja muuta tukea pyritään lisäämään ja kanavoimaan tehokkaammin erityisesti haavoittuvimmille kehitysmailla ja pienille saarivaltioille. Lisäksi maat sopivat sukupuolten tasa-arvon edistämisestä ilmastotyössä ja alkuperäiskansojen foorumin toimintaohjelmasta. Madridissa ei kuitenkaan päästy sopuun ainoasta auki olevasta toimeenpanosääntöjen kohdasta, kansainvälisten markkinamekanismien hyödyntämisestä Pariisin ilmastopimuksen kaudella, vaan neuvottelut siirtyivät jatkettavaksi seuraavaan kokoukseen. Maiden odotetaan päivittävän päästövähennyssitoumuksensa Pariisin sitoumukseen vuoteen 2020 mennessä.

EU:n pitkän aikavälin ilmastotavoitteesta sovittiin

Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvoteltiin EU:n pitkän aikavälin ilmastotavoitteesta. Neuvottelut hiilineutraalius-2050 tavoitteesta huipentuivat Eurooppa neuvos-

tossa joulukuussa 2019. Neuvostossa saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys ja hyväksyttiin päätelmät. Eurooppa-neuvosto vahvisti tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti. Puola ei tässä vaiheessa voi sitoutua panemaan täytäntöön tätä tavoitetta omalta osaltaan ja Eurooppa-neuvosto palaa asiaan kesäkuussa 2020.

Ensimmäinen ilmastolain mukainen ilmastovuosikertomus annettiin

Ensimmäinen ilmastolain mukainen Ilmastovuosikertomus¹ annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2019). Vuosikertomuksessa tarkastellaan erityisesti päästökaupan ulkopuolisten sektoreiden päästökehitystä suhteessa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa asetettuihin päästövähennystavoitteisiin. Ensimmäinen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma valmistui vuonna 2017. Suomen tavoitteena on vähentää päästöjä päästökaupan ulkopuolella vähintään 16 % vuoteen 2020 ja 39 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Vuosikertomuksen mukaan on todennäköistä, että sekä vuodelle 2020 ja että vuodelle 2030 asetetut tavoitteet saavutetaan, kun keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa (KAISU) listatut toimet toteutetaan.

Mustahiili- ja metaanipäästöt

Suomen puheenjohtamaan Arktisen neuvoston ulkoministerikokoukseen toteutettiin kaikkien maiden hyväksymä mustaa hiiltä ja metaania koskeva raportti sekä työryhmän työtä ohjaava työohjelma 2019-2021.

Kohti kiertotaloutta

Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luonnonvarojen ylikulutus ovat ihmiskunnan vakavimpia ongelmia, joihin kiertotalous tarjoaa yhden vastauksen. Kiertotalous oli aktiivisesti esillä Suomen EU-pj-kaudella, mm. yhtenä epävirallisen ympäristöministerikokouksen teemoista. Suomen johdolla valmisteltiin myös EU:n ympäristöneuvoston kiertotalouden päätelmät. Samalla valmistauduttiin yhteistyössä keskeisten ministeriöiden kanssa hallitusohjelman mukaisen poikkihallinnollisen kiertotalouden edistämiohjelman laatimiseen.

Neuvottelut kertakäyttömuoveja koskevasta direktiivistä (ns. SUP-direktiivi) saatiin päätökseen keväällä 2019 ja valmistautuminen kansalliseen täytäntöönpanoon alkoi. Tätä varten laadittiin mm. selvitys koskien toimeenpanon vaihtoehtoja. Kansallisen

---

¹ Ilmastovuosikertomus <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-017-0>

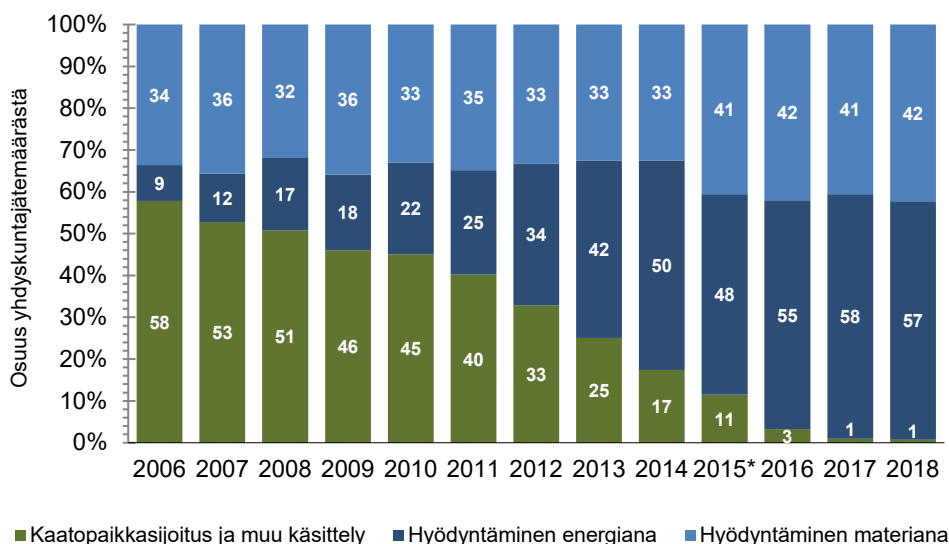
muovitiekartan² toimeenpano jatkui aktiivisena. Lisäksi joulukuussa 2017 hyväksytyn Valtakunnallisen jätesuunnitelman ”Kierrätyksestä kiertotalouteen” toimeenpanoa jatkettiin. Suunnitelma sisältää myös toimia jätteen synnyn ehkäisemiseksi.

Materiaalitori eli jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta avattiin julkiseen käyttöön huhtikuussa 2019 ja pilotoitien jälkeen otettiin käyttöön myös sen ensimmäinen päivitys syksyllä. Matereriaalitoria hallinnoi Motiva. Motivan koordinoiman teollisten symbioosien toimintamallin kehittämistä jatkettiin suhteessa Materiaalitoriin. Torin lakisääteisen käytön alkamiseen valmistauduttiin vuoden 2020 alusta. Materiaalitorin käyttöä koskeva jäteasetuksen muutos (1096/2019) hyväksyttiin marraskuussa.

Yhdyskuntajätteen sijoittaminen kaatopaikalle on vähentynyt merkittävästi viime vuosina. Kehitykseen on vaikuttanut erityisesti vuoden 2016 alussa voimaan tullut orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto. Vuonna 2018 enää 0,7 % yhdyskuntajätteestä sijoitettiin kaatopaikalle. Jätteen materiaalihyödyntämisen osuus kasvoi hieman ollen 42 prosenttia. Erilliskerätyistä jätejakeista erityisesti puuta ja muovia hyödynnettiin aiempia vuosia enemmän. Jätteiden energiahyödyntäminen oli edelleen merkittävin yhdyskuntajätteen käsittelymuoto, vaikkakin sen osuus laski hieman, 57 prosenttiin. Yhdyskuntajätteiden energiahyödyntäminen perustuu sähkön ja lämmön yhteistuotantoon, ja lämpöä hyödynnetään varsinkin kaukolämpöverkoissa. Yhdyskuntajätteiden kokonaismäärä oli vuonna 2018 noin 3 miljoonaa tonnia. Kasvua edellisvuoteen oli lähes 230 000 tonnia, mikä merkitsee noin kahdeksan prosentin lisäystä. Osa kasvusta selittyy tilastoinnin epävarmuuksilla.

---

2 Kansallinen muovitiekartta www.muovitiekartta.fi

Kuva 1. Yhdyskuntajätteen hyödyntäminen ja käsittely vuosina 2006–2018³

** Kuitupakkausten tilastointimenetelmään tehtiin muutos.

(Lähde: Tilastokeskus ja VALTSU-seuranta; Kuva:SYKE)

Kuutta eri jätealan direktiiviä koskevan säädöspaketin toimeenpanoa koskevan työryhmän mietintö valmistui syyskuussa. Hallituksen esitysluonnos valmisteltiin sen pohjalta. Luonnos ei kuitenkaan vielä edennyt lausuntokierrokselle. Kansallisen toimeenpanon lisäksi osallistuttiin komission toimeenpanotyöhön (komission ohjeet ja asetukset). Kiristyneet kierrätystavoitteet ja tuottajien kustannusvastuun tarkentuminen edellyttävät merkittäviä uusia ohjauskeinoja.

Sääntelyn keventämiseksi laadittiin ohjeet jätteeksi luokittelun päättymisen tapauskohtaiseen arviointiin sekä valmisteltiin betonimursketta koskevaa asetusta sekä jätelajikohtaisia taustaselvityksi (jätteenpolton kuona, muovien kierrätys). Sujuvoittamistyö eteni jättesäädöspaketin toimeenpanotyön takia suunniteltua hitaammin.

Jätedirektiivien ja SUP-direktiivin toimeenpanon edellyttämä jäte- ja tuotetietojärjestelmän uudistaminen alkoi. Järjestelmä uudistusta tarvitaan myös kiertotalouden yleiseen edistämiseen ja jätetilastojen luotettavuuden parantamiseen.

³ http://tilastokeskus.fi/til/jate/2018/jate_2018_2020-01-15_tie_001_fi.html

Vuonna 2019 tehtiin päätös luopua valtion öljyjätehuoltojärjestelmästä ja siihen liittyen öljyjättemaksun keräämisestä. Alkuvuonna allekirjoitettiin Green Deal voiteloöljyjätteidien talteenoton ja materiaalin hyödyntämiseksi sekä myönnettiin käyttämättä jääneistä öljyjättemaksuista valtionavustuksia öljyjätehuollon kehittämiseen.

Julkisia kestäviä hankintoja edistettiin mm. osallistamalla kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen osaamiskeskuksen (KEINO) ohjaamiseen, hankintoja koskevaan Green Deal -pilotointiin, ympäristöhankintojen vaikuttavuusinvestointien pilotointiin sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton johdolla kansallisen hankintastrategian valmisteluun.

Ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristöministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys eduskunnalle ympäristöministeriön hallinnonalan eräiden julkisia kuulutuksia koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 73/2019 vp), joka hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa. Esityksellä tehtiin muutoksia muuan muassa YVA-lakiin (252/2017) ja SOVA-lakiin (200/2005). Ympäristöministeriö myös aloitti SOVA-asetuksen (347/2005) 1 §:n luetteloa ympäristöarviointia edellyttävistä suunnitelmista ja ohjelmista koskevan muutoksen valmistelun.

Ympäristöministeriö hoiti Espoon YVA-yleissopimuksen ja SOVA-pöytäkirjan mukaiset tehtävät liittyen valtioiden rajat ylittäviin hankkeisiin sekä suunnitelmiin ja ohjelmiin. Näistä merkittävin oli Suomen ja Viron välinen rautatietunnelihanke. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tehtävänä hoidettiin Espoon sopimuksen ja SOVA-pöytäkirjan 8:n:n työryhmäkokouksen EU-kantojen koordinointi.

Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella 2017–2019 tehdyt Arktisen YVAN hyvän käytännön suositukset (Good Practices for Environmental Impact Assessment and Meaningful Engagement in the Arctic – Including Good Practice Recommendations) hyväksyttiin toukokuussa 2019 Arktisten maiden ulkoministerien kokouksessa. Suositukset olivat esillä myös kansainvälisen vaikutusten arviointijärjestön IAIA:n (International Association for Impact Assessment) vuosikonferenssissa, jossa Arktiselle neuvostolle myönnettiin järjestön merkittävin vuotuinen kunnianositus, ”Global Award”. Yhtenä perustelua olivat edellä mainittujen suositusten laatiminen. Syyskautena on keskitytty suositusten toimeenpanon edistämiseen ja yhteisseminaarin järjestämiseen asiasta Inarissa tammikuussa 2020. Työseminariin on osallistumassa Suomesta, Ruotsista ja Norjasta viranhaltioita sekä saamelaisorganisaatioiden edustajia.

Ympäristötietoisuuden ja ympäristökasvatuksen edistäminen sekä ympäristöjärjestöjen tukeminen

Vuonna 2019 harkinnanvaraista valtionavustusta myönnettiin 36 ympäristö- ja asuntoalan järjestöille niiden perustoimintaan tai neuvonta- ja valistustyöhön, yhteensä 1,028 milj. euroa. Ympäristönhoitoon (ml. saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) osoitettiin yhteensä 552 000 euroa ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 250 000 euroa. Lisäksi avustusmomentilta kohdennettiin suoraan Suomen Metsästäjäliitolle 100 000 euroa eduskunnan päätöksellä. Ympäristö- ja asuntoalan järjestöille myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten haku- ja käsittelyprosessin kehittäminen jatkui edelleen.

Ympäristöministeriö osallistui maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen valmisteluun. Tavoitteena on ympäristö- ja ilmasto- ja maatalouspolitiikan koherenssin lisääminen. Erityisesti tavoitteena on, että yhteisen maatalouspolitiikan valmistelussa tulisivat entistä vahvemmin huomioiduksi vesien- ja merenhoidon, luonnon monimuotoisuuden edistämisen, maisemanhoidon ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen. Työ jatkuu vuonna 2020. Lisäksi ympäristöministeriö osallistui uutta metsätalouden kannustinjärjestelmää valmistelevalle työryhmän työhön. Tavoitteena on suunnata tuet aikaisempaa selvemmin ympäristöhyötyjen tuottamiseen kuten metsätalouden vesiensuojelurakenteisiin ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen.

Ympäristöllisten menettelyjen yhden luukun lakihanke

Ympäristölainsäädäntöä ollaan menettelyllisesti uudistamassa niin, että ympäristöllisiä lupamenettelyjä yhteensovitetään hyödyntäen yhden luukun periaatetta. Yhden luukun mallissa lupa-asiakas asioisi eri viranomaisten kanssa yhdeltä asiointipisteeltä, josta voisi kerralla hakea keskeisiä tiettyyn hankkeeseen tarvittavia lupia. Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutettaisiin sovittamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen ja yhdistämällä eräitä niihin liittyviä tehtäviä. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa, yhdenmukaistaa ja nopeuttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Ympäristölupien yhden luukun lakihankeella toteutettiin pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitteita erityisesti sääntelyn sujuvoittamisen osalta.

Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) ja siihen liittyvät liitelait on hyväksytty ja vahvistettu 19.6.2019 ja ne tulevat voimaan 1.9.2020. Ympäristöministeriö asetti 6.6.2019 täytäntöönpanon seurantaryhmän yhden luukun lainsäädäntöhankkeesta aiheutuvien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutuksen seurantaan. Seurantaryhmän toimikausi on 15.6.2019–31.12.2020. Seurantaryhmä hyödyntää työssään TEM:n LUVAT JA VALVONTA -kärkihankkeen tuloksia.

1.2.3 Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelualueverkosto kehittyy

Valmistelut ja jatkoselvitykset aloitettiin kansallispuistoverkoston laajentamiseksi hallitusohjelman mukaisesti. Asetuksilla perustettavien valtion maiden luonnonsuojelualueiden säädösten valmistelu eteni maakunnallisina kokonaisuuksina. Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon luonnonsuojelualueita koskevat asetukset annettiin vuonna 2019, Pohjois-Karjalan ja Länsi-Lapin säädöspaketit etenivät lausunnoille, Ylä-Lappi osallistamisvaiheeseen ja muut alueelliset säädöspaketit ovat vielä perusvalmistelussa. Valmistella olevien luonnonsuojelualueiden lukumäärä on noin 510 ja yhteispinta-ala noin 220 000 hehtaaria. Niitä koskevien asetusten antaminen siirtyi vuodelle 2020. Vuonna 2011 alkaneen säädösvalmistelun aikana perustettujen suojelualueiden yhteismäärä on vuoden 2019 lopussa 342 aluetta ja 292 104 hehtaaria, mikä on noin 41 prosenttia hankkeen 720 000 hehtaarin kokonaistavoitteesta.

Kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämiseksi valmisteltiin Savonlinnan kaupunkia koskeva kaupunkipuiston perustamisselvitys, Helsingin vastaava selvitys valmistuu ja Kokkolan kansallinen kaupunkipuisto perustetaan 2020. Natura-alueiden tilan arviointi eteni ministeriön ohjauksessa suunnitellusti Metsähallituksessa ja kaikissa ELY-keskuksissa, kahdella ELY-alueella jo valmiiksi.

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen

Joulukuussa 2019 käynnistettiin lainsäädäntöhanke luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi asettamalla hankkeelle ohjausryhmä ja kolme projektiryhmää. Tavoitteena on vuoden 2020 aikana valmistella hallituksen esitys laiksi rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ja vuonna 2021 hallituksen esitys luonnonsuojelulaiksi sekä kehittää ekologista kompensatiota.

Helmi-elinympäristöohjelma

Hallitusohjelman mukaisesti syksyllä 2019 käynnistettiin elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma, Helmi-ohjelma. Ohjelman neljälle keskeiselle teemalle: soiden suojelu ja ennallistaminen sekä lintuvesien ja perinnebiotooppien kunnostus asetettiin määrälliset tavoitteet tälle hallituskaudelle. Kahden muun teeman, metsäisten elinympäristöjen hoidon sekä vesi- ja rantaluonnon kunnostuksen sisältöä viimeistellään vuonna 2020. Sidosryhmäyhteistyö ja laajan ohjelman organisointi on käynnistetty ja ohjaus- ja työryhmä asetettiin tammikuussa 2020 Helmi-ohjelman pitkän aikavälin tavoitteiden laatimiseksi. Ohjelma on suunniteltu toimeenpantavaksi 2020–2030.

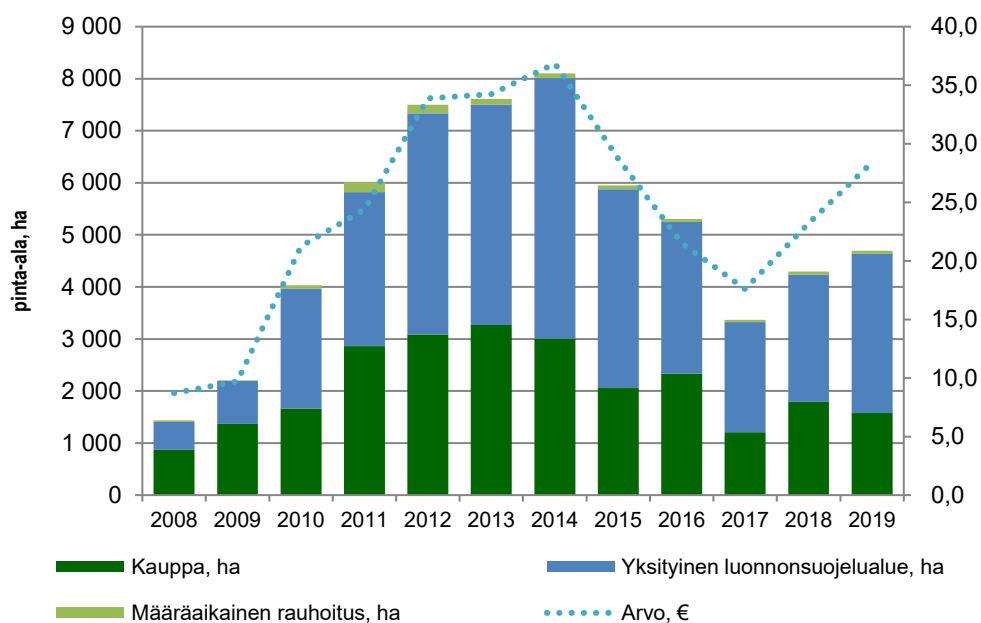
Helmi-ohjelma on keskeinen keino hallitusohjelman luonnon monimuotoisuutta koskevan strategisen tavoitteen saavuttamisessa sekä luonnonsuojelun 100 miljoonan euron vuotuisen lisärahoituksen kohdentamisessa.

Metsien ja soiden suojelua jatkettiin

Vapaaehtoinen luonnonsuojelu metsien ja soiden osalta on edennyt suunnitellusti. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman METSO:n suojelutavoite vuonna 2019 oli 4 500 hehtaaria ja tavoite saavutettiin 4 696 hehtaarin tuloksella. Ilahduttavaa oli METSO:n hyvä tulos Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan sekä tämän suojelutuloksen selvä parannus Varsinais-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Etelä-Savon ELY-keskusten alueella verrattuna edelliseen vuoteen. METSO-ohjelman toteutuksen painopisteen kääntäminen eteläisimpään Suomeen on kuitenkin haastavaa muuta Suomea vähäisemmän tarjonnan takia. Tämän vuoksi vuonna 2019 toteutettiin neljä kohdennetun markkinoinnin hanketta ostopalveluina Suomen metsäkeskuksesta ja paikallisilta metsänhoitoyhdistyksiltä. Hankkeet lisäsivät METSO-kohteiden tarjontaa kohdealueillaan ja näkyivät ELY-keskusten toteutumistuloksissa.

Muiden suojeluohjelmien sekä kaavojen suojeluvarausten toteutustavoite 1 930 ha ylitti tuloksen oltua noin 2 372 ha.

Kuva 2. METSO-pinta-alat ja kustannukset

Lajien ja luontotyyppien suojelu ja hoito

Lajien viides uhanalaisuusarviointi julkaistiin maaliskuussa 2019. Arvioinnin tuloksista on viestitty aktiivisesti. Tulokset osoittivat, että lajiston monimuotoisuuden köyhtyminen on Suomessa edelleen jatkunut, vaikkakin samaan aikaan myös myönteistä kehitystä on osassa lajistoa tapahtunut. Arvioiduista yli 22 000 lajista 11,9 % on uhanalaisia, kun edellisessä arvioinnissa uhanalaisten osuus oli 10,5 %.

Luontotyyppien joulukuussa 2018 julkaistu toinen uhanalaisuusarviointi käännettiin keskeiseltä osin englannin kielelle ja julkaistiin 2019. Uhanalaisuusarviointien tuloksia hyödynnettiin hallitusohjelman, luonnon monimuotoisuuden tilan parantamisen toimintaohjelman sekä kansainvälisten sitoumusten päivitysten valmisteluissa. Tulokset palvelevat jatkossa myös eri hallinnonaloja ja tutkimusta. Panostukset niin lajien kuin luontotyyppienkin uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi ovat vuoden kuluessa merkittävästi lisääntyneet muun muassa Helmi-ohjelman kautta.

Perinnebiotooppien valtakunnallista inventointihanketta jatkettiin tekemällä maastoselvityksiä useimpien ELY-keskusten alueella. Inventointien maastotyöntekijöille järjestettiin koulutustilaisuus Pohjois-Pohjanmaalla.

Ympäristöministeriö myönsi ELY-keskuksille 1 468 234 euroa rauhoitettujen eläinten vuonna 2019 aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi. Korvauksista 81 % maksettiin Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten toimialueen vahinkojen johdosta. Lisäksi vuonna 2019 myönnettiin maakotkan porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi yhteensä 990 350 euroa.

Kansainväliset luonnonsuojeluvuorotteet

Suomen ja EU:n päätavoitteena on YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleis-sopimuksen mukaan pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen vuoteen 2020 mennessä. Luonnon monimuotoisuus-sopimuksen (CBD) Suomen 6. maaraaportti toimitettiin sopimus-sihteeristölle alkuvuodesta 2019. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella hyväksyttiin päätelmät luonnon monimuotoisuudesta ympäristöneuvostossa joulukuussa 2019. Päätelmät ohjaavat EU:ta ja sen jäsenmaita luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisessa vuodesta 2020 eteenpäin. Päämääriin sisällytetään mitattavia tavoitteita ja indikaattoreita luonnon monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämiseksi ja ekosysteemien ennallistamiseksi vuoteen 2030 mennessä.

EU:n puheenjohtajuuskauden velvoitteet hoidettiin kokonaisuutena erinomaisesti. Suomen kaudelle yllättäen siirtyneen CITES-sopimuksen osapuolikokouksen vaativa

EU-koordinaatio ja loppuvaiheen EU-kantojen valmistelu hoidettiin erittäin hyvin lyhyestä valmistautumisajasta huolimatta. Lisäksi valmisteltiin EU:n kannat ja koordinoitiin työtä Bernin sopimuksen pysyvän komitean kokouksessa sekä valmisteltiin EU:n kantoja muuttavien lajien suojelusopimuksen (CMS) helmikuussa 2020 pidettävää osapuolikokousta varten.

Raportoinnit luontodirektiivin ja lintudirektiivin toimeenpanosta vuosina 2013–2018 etenivät suunnitellusti ja toimitettiin EU:n komissiolle määräaikaisten puitteissa.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointia jatkettiin, tavoitteena on valtioneuvoston päätöksenteko vuoden 2020 aikana. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden perustamismahdollisuuksien selvittämistä jatkettiin neljällä maisema-alueella. Euroopan maisemapalkinnon kunniamaininnan sai Kotkan kansallinen kaupunkipuisto, joka edusti kilpailussa Suomea.

Luontomatkailun edistäminen

Suomen kansallispuistoihin tehtiin vuonna 2019 noin 3,22 milj. käyntiä, mikä merkitsee kahden prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna. Kansallispuistokävijöiden lähiseudulle jättämän rahankäytön vaikutus kasvoi 3,7 prosenttia ja oli vuonna 2019 yhteensä yli 219 milj. euroa. Kasvuprosentit ovat vaihdelleet eri vuosina, mutta nousutrendi on jatkunut yli 15 vuotta. Kasvuluvut ovat osoitusta luontomatkailun ja luonnossa liikkumisen suosion noususta sekä käytön monipuolistumisesta. Kansallispuistojen tarjoamat virkistyskäyttömahdollisuudet ovat kaikkien suomalaisten ja Suomessa vierailevien ulottuvilla. Ne tarjoavat erimaisen pohjan luoda edellytyksiä kasvavalle luontomatkailulle. Sipilän hallitus panosti matkailun kasvun edistämiseen 16 milj. euroa vuosina 2018–2019. Tästä noin 4 milj. euroa (YM 2,94 Me, MMM 1,03 Me) kohdennettiin Metsähallitukselle hankkeelle luontomatkailun edistämiseen. Pääministeri Marinin hallituksen ohjelmassa luontomatkailun edellytysten parantaminen on huomioitu ja Metsähallituksen perusrahoituksen nosto sekä tulevaisuusinvestointirahoitus mahdollistavat luonnon virkistys- ja matkailukäytön edellytysten kehittämisen jatkosakin.

LIFE-hankkeet

Komissio hyväksyi vuonna 2019 yhden uuden suomalaisen LIFE-hankkeen. Se on kokonaiskustannuksiltaan 5,5 miljoonaa euroa, josta EU maksaa 3,0 miljoonaa euroa. SYKE:n koordinoima laaja kansallinen ilmastonmuutoksen hillitsemiseen keskittyvä integroitu Life-hanke Canemure aloitti toimintansa. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 15,2 miljoonaa euroa, josta EU maksaa 9,1 miljoonaa euroa.

Tulevan Life rahoituskauden 2020–2027 asetusehdotus saatiin sisällöllisesti lähes valmiiksi. Rahoituskehysten keskustelut ovat vielä käynnissä. Ympäristöministeriö alkoi valmistella uudentyypistä LIFE preparatory -projektia, jonka tavoitteena on ottaa strateginen kokonaisnäkemys integroitujen Life-hankkeiden suunnitteluun koko tulevalle rahoituskaudelle.

1.2.4 Vesien- ja merensuojelu

Vesien- ja merenhoidon suunnittelu etenee

Merenhoidon seurantaohjelma, joka on merenhoitosuunnitelman toinen osa päivitetiin ja sen kuuleminen alkoi tammikuussa 2020. Sisävesien ja rannikon tilan seurantaohjelman maastotyöt ja laboratorioanalyysit kilpailutettiin ELY-keskuksissa ja uusi kolmivuotinen sopimuskausi palveluntuottajien kanssa alkoi tammikuussa 2019. Uudella seurantakaudella lisätään merkittävästi haitallisten aineiden jatkuvaa seurantaa.

Ympäristön tilan seurannan strategiaa toteuttanut MONITOR 2020 -ohjelma päättyi ja saavutti tavoitteensa seurantametodien kehittämisessä ja monilähteen tiedon yhdistämisessä.

Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoidon toimenpideohjelman päivitys vuosille 2022–2027 käynnistettiin, tavoitteena on hyvän tilan saavuttaminen vuonna 2027. Merenhoidon toimenpideohjelman päivitystyötä ohjaa 29 yleistä ympäristötavoitetta. Vesienhoidon toimenpiteillä saavutetaan ja turvataan vesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila. Suunnitelmista ja ohjelmasta on tarkoitus päättää valtioneuvostossa joulukuussa 2021.

Vesipuitedirektiivin mukaisia vesiympäristölle vaarallisia ja haitallisia aineita koskevat toimenpiteet määriteltiin ja niitä koskeva jatkuva seurantaohjelma aloitettiin. Prioriteettiaineiden päästöjä ja pitoisuuksia vesistöissä inventoitiin. Uudet prioriteettiaineet, alustava seurantaohjelma ja toimenpiteet raportoitiin komissiolle.

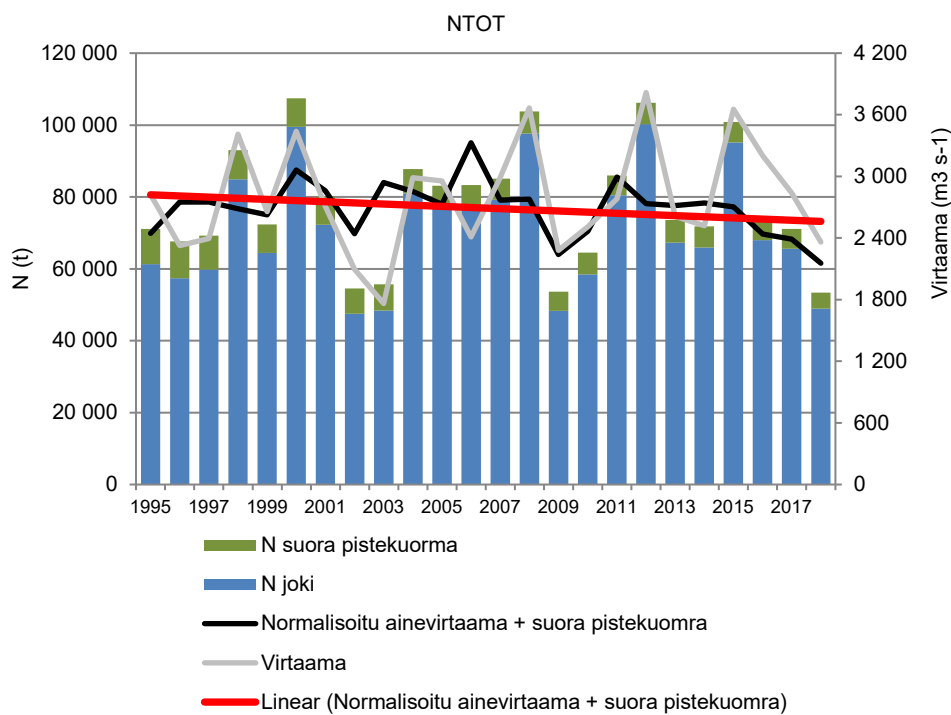
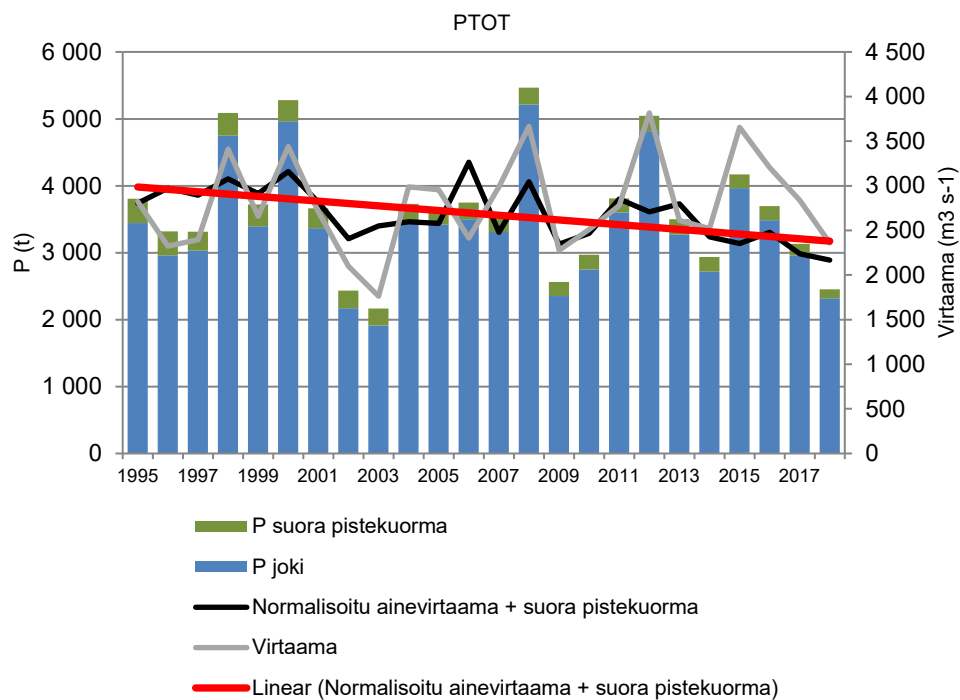
Pohjavesialueiden määrittäminen ja luokittelu vesienhoidon ja merenhoidon jäljestämisestä annetun lain mukaisesti etenee ELY-keskuksissa resurssien puitteissa. Vuoden 2019 lopussa kolmessa ELY-keskuksessa työ on valmistunut, työt jatkuvat vielä muissa ELY-keskuksessa ainakin vuoden 2020 loppuun ja Lapin ELY-keskuksen osalta työn loppuun saattamisen arvioidaan vaativan vielä tämänkin jälkeen lisäresursseja

Pinta- ja pohjavesien tarkistetut tila-arviot valmistuivat. Järviemme pinta-alasta 87 prosenttia ja jokivesistämme 68 prosenttia on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Rehevöityminen on edelleen suurin ongelma. Sisävesien tila ei ole muuttunut merkittävästi vuodesta 2013, joskin paikoin on havaittavissa lievää paranemista. Pohjavesien osalta tilassa ei ole tapahtunut muutoksia. Suomenlahden rannikkovesien tila on parantunut, mutta vastaavasti Pohjanlahdella rannikkovesien tila on heikentynyt. Vuoden 2018 merenhoidon tilaraportin mukaan Suomen merialueen tila heikkenee edelleen, vaikka Suomesta Itämereen päätyvän fosforikuorman trendi oli kuitenkin selkeästi laskeva ja typenkin lievästi laskeva vuosina 1995–2018.

Vesien- ja merenhoidon tietojärjestelmien kokonaisuudistus käynnistettiin, ja sen toteutus kilpailutettiin. Uudistus aloitetaan merenhoitoa koskevan osion toteuttamisella. Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteutumisen tilanteesta valmistui uusi verkkoportaali, jolla varmistetaan, että ajantasainen tieto toimenpiteiden kansallisesta toteutuksesta on kaikkien sidosryhmien saatavilla havainnollisessa muodossa.

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma (VELMU) tuotti lisätietoa vedenalaisesta luonnosta, lajien ja luontotyyppien esiintymisestä ja runsaudesta. Tietoa hyödynnettiin mm. viranomaistehtävissä, hankkeiden vaikutusten tarkkailuissa sekä luontodirektiivin raportoinnissa. Tietoa hyödynnettiin myös ekologisesti merkityksellisten vedenalaisten meriluontoalueiden (EMMA) tunnistamisessa merialuesuunnittelun tueksi.

Kuva 3. Suomesta Itämereen päätyvä kokonaisfosfori- ja typpikuorma (t) vuosina 1995–2018

Vesiensuojelun tehostamisohjelma vahvistaa vesien- ja mertensuojelun toimeenpanoa

Vesiensuojelun tehostamisohjelma 2019-2023 käynnistettiin hallitusohjelman linjausten mukaisesti Itämeren ja vesiensuojelun tehostamiseksi. Ohjelman yhteensä 69 milj. euron rahoitusta kohdennetaan vaikuttavimpiin vesiensuojelutoimiin. Ohjelmassa vähennetään maatalouden ravinnekuormitusta, kehitetään vesitalouden hallintaa maa- ja metsätaloudessa, kunnostetaan vesistöjä, vähennetään kaupunkivesien haitallisten aineiden päästöjä ja saneerataan Itämeren ympäristölle vaarallisia hylkyjä vahvistaen myös siihen liittyvää osaamista ja viranomaisyhteistyötä sekä rahoitetaan ohjelman tavoitteita edistävää tutkimusta. Saaristomeren valuma-alueella käynnistettiin laajan peltojen kipsikäsittelyhankkeen valmistelu, ja rakennekalkista ja kuitulietteistä vesiensojelumenetelminä käynnistettiin tutkimushankkeet. Toimenpiteiden vauhdittamiseksi panostettiin aktiiviseen viestintään.

ELY-keskukset myönsivät avustuksia vesistöjen kunnostushankkeisiin sekä pohjavesien suojelusuunnitelmiin toimialueillaan. Vesiensuojelun tehostamisohjelman avulla kunnostustoimintaa voitiin aktivoida ja ohjata resursseja myös ELY-keskusten asiantuntijatyöhön sekä toimijaverkoston vahvistamiseen.

Vesien- ja merenhoidon kärkihankkeita valmistui kahdeksan kappaletta. Hankkeissa mm. testattiin ja kehitettiin runsasravinteisen järven alusveden suodatusmenetelmää sekä mikrolevien käyttöä erilaisten jätevesien puhdistuksessa ja biomassan palauttamista hyötykäyttöön lannoitteena. Viimeisessä kärkihankehaussa avustusta myönnettiin kuudelle uudelle vesien- ja merenhoidon hankkeelle. Vesien- ja merenhoidon toimenpiteisiin saatiin rahoitusta myös Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta.

Vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien toimeenpanoa edistettiin ELY-keskuskohtaisten vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmien kautta, jotka kokoontuivat arvioimaan mm. tarkistettuja vesien tila-arvioita ja vesien- ja merenhoidon toimeenpanon edistymistä.

Haja-asutuksen jätevesienkäsittelyn tehostamisen siirtymäaika päättyi

31.10.2019 päättyi viemäriverkostojen ulkopuolisten ennen vuotta 2004 rakennettujen kiinteistöjen jätevesienkäsittelyn tehostamisen siirtymäaika. Siirtymäaika oli pidennetty kolme kertaa ja muutettu se koskemaan vain ranta- ja pohjavesialueiden kiinteistöjä. Tehostamistarvetta näillä alueilla keväällä 2019 oli arvioitu olevan vielä noin 115 000 kiinteistöllä. Muilla alueilla tehostaminen tehdään kiinteistöjen peruskorjauksen yhteydessä. Toimeenpanoa valvovat kunnat.

Ravinteiden kierrätyksellä vähennettiin Itämeren rehevöitymistä

Ravinteiden kierrätysohjelman viimeisen kärkihankehaun tuloksena käynnistettiin seitsemän uutta hanketta, joissa mm. kehitetään typen ja fosforin talteenottoa nestemäisistä jätteistä ja paikallisyhteisöjen toimintamalleja kaupunkiviljelyssä ja ravinnekierrätyksessä. Ohjelmassa valmistui kahdeksan hanketta, joissa mm. kehitettiin kansainvälistäkin mielenkiintoa herättänyt typen talteenottomenetelmä konsentroituneista jätevesijakeista sekä jäteveden tehostettuun esikäsitteilyyn (mikrosiivilöinti) perustuva menettely, jolla erotetusta kiintoainejakeesta saadaan tavanomaista suuremmat metaanintuottopotentiaalit biokaasutuksessa, ja biokaasuprosessin mädätteen sisältämät ravinteet ovat hyvin kasvien käytettävissä. Kierrätyslannoitteiden käytön edistämiseksi kehitettiin viljelysuunnittelutyökalu, lisättiin kuluttajien tietoisuutta ruokahukan vähentämisessä sekä luotiin Saaristomeren alueen matkailijoita, veneilijöitä ja matkailuyrittäjiä palveleva toimintamalli ruokahukan vähentämiseksi. Varsinais-Suomessa toteutetun peltojen kipsikäsitteilyn (SAVE-hanke) vaikutusten seuranta jatkettiin.

Neljän ministeriön (YM, MMM, TEM, VM) yhteinen Ravinteiden kierrätyksen toimenpideohjelma 2019-2030 valmistui. Ohjelmassa esitetään 28 toimenpidettä ravinteiden kierrätyksen edistämiseksi. Ohjelman toimenpiteitä valmisteltiin, ja ne käynnistetään vuoden 2020 alussa.

Kansainvälinen yhteistyö Itämeren ja valtamerien suojelussa

Itämerensuojeluyhteistyö

Ympäristöministeriö osallistui ja myötävaikutti yhteistyössä liikennehallinnon kanssa merenkulun ympäristönsuojeluasioiden edistämiseen HELCOMissa ja globaalilla tasolla kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMOssa. Ajankohtaisia merenkulun ympäristönsuojeluun liittyviä teemoja vuonna 2019 olivat muun muassa alusten kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, alusperäiset meriroskat, aluksiin kiinnittyneiden eliöiden torjunta, alusten aiheuttama vedenalainen melu ja rikkipesurien pesuvesipäästöt.

Suomi jatkoi Itämeren suojelukomission (HELCOM) puheenjohtajuutta. Suomen johdolla päivitetään vuonna 2007 laadittu Itämeren suojelun toimintaohjelma (BSAP) sekä laaditaan yhteinen ravinteiden kierrätysstrategia. Vuonna 2019 päivitystyössä keskityttiin erityisesti arvioimaan nykytoimenpiteiden riittävyyttä ja uusien toimien tarvetta sekä aloitettiin uusien toimenpide-ehdotusten kokoaminen. Laaja joukko suomalaisia asiantuntijoita osallistuu työhön ja kansallisia sidosryhmiä osallistettiin erillisillä tiedonvaihtotilaisuuksilla. Ympäristöministeriön lisäksi HELCOM-työhön osallistuvat MMM ja LVM.

Itämeren suojelusopimuksen, toimintaohjelman sekä vuosien 2010, 2013 ja 2018 ministerikokousten sitoumusten toteuttaminen jatkui. Suojeluyhteistyötä rehevöitymisen torjumiseksi jatkettiin myös EU:n Itämeren alueen strategian Suomen ja Puolan koordinaativastuulla olevan politiikka-ala Nutrin toimesta. Ympäristöministeriö osallistui strategian toimintaohjelman päivytystyöhön, jonka on määrä valmistua kesäkuussa 2020.

Ympäristöministeriö käynnisti tutkimus- ja kehittämishankkeen peltojen kipsikäsittelyn edistämiseksi Itämeren maissa (Gypsum Initiative). Itämeren suojelun näkökulmasta peltojen kipsikäsittely maatalouden ravinnehuuhtoumien vähentämiseksi on merkittävä mahdollisuus. Hanke rahoitetaan ulkoministeriön Itämeren-, Barentsin ja arktisen yhteistyön määrärahoista.

Itämeren toimintaohjelmarahasto (BSAP Fund) käynnisti rahaston toiminnan arvioinnin, jonka tavoitteena on mm. luoda pohjaa rahaston mahdolliselle lisärahoitukselle HELCOM BSAP:n päivityksen yhteydessä.

Arktinen merensuojelu

Ympäristöministeriö osallistui Arktisen neuvoston meriympäristönsuojelutyöryhmän (Protection of the Arctic Marine Environment, PAME) työhön. Työryhmän uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Paula Kankaanpää Suomen ympäristökeskuksesta. Merkittäviä Arktisen neuvoston meriympäristönsuojelun aiheita ovat: kestävä ja ympäristön huomioiva meriliikenne, meriluonnonsuojelu, ekosysteemilähestymistavan soveltaminen, meriroskat, vedenalainen melu, arktisten merialueiden kestävä käyttö sekä alkuperäiskansojen vuorovaikutus meriin. Suomi osallistui vuonna 2019 kahteen PAME veitoiseen hankkeeseen, jotka toteutetaan UM:n Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyön määrärahalla (nk. IBA-rahoitus). Hankkeet valmistuvat vuoden 2020 aikana. Lisäksi ympäristöministeriö pyrki edistämään arktisen meriyhteistyön tiivistämistä ja syventämistä Arktisen neuvoston sisällä, tavoitteena lisätä arktisen meripolitiikan strategista ohjausta.

Valtamerten suojelu

Ympäristöministeriö myötavaikutti valtamerten suojelua koskeviin linjauksiin ja niistä tehtyyn valtioneuvoston periaatepäätökseen (2019:4) Suomen meripolitiikan linjauksista Itämereltä valtamerille. Periaatepäätöksen mukaisesti ympäristöministeriö osallistui aktiivisesti globaalitason mertensuojelun toimintaan, muun muassa YK:n merioikeusyleissopimuksen alaisuudessa neuvoteltavan aavan meren suojelusopimuksen

aikaansaamiseksi (nk. BBNJ-sopimus; Biodiversity Beyond National Jurisdiction). Suomi osallistui myös Oslossa järjestettyyn Our Ocean -konferenssiin sekä Koillis-Atlantin suojelua koskevan OSPAR-sopimuksen toimintaan. Suomi oli aktiivisesti edistämässä merten roskaantumiseen ja mikromuovien torjuntaan liittyviä globaalitoimia UNEA-4:ssä sekä UNEA:n mandaatilla toimivassa ad hoc -asiantuntijaryhmässä sekä pohjoismaisella- ja EU-tasolla, sekä osallistui Bangkokissa järjestettyyn YK:n kolmannen merten roskia ja mikromuovien torjuntaa edistävään kokoukseen.

1.2.5 Alueiden käyttö

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamistyö eteni suunnitellusti

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisuudistuksen valmistelua jatkettiin hallitusohjelman mukaisesti. Uudistuksen tueksi teetettiin useita selvityksiä ja pidettiin työpajoja alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän, osallistumisen, rajapintojen ja digitaalisuuden sekä kaavojen toteuttamisen osalta. Lisäksi tutkittiin alueidenkäytön vaihtoehtoisia suunnittelujärjestelmiä. Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän alustavat pykäläluonnokset olivat laajalla kommentointikierroksella loka-marraskuussa 2019, vastauksia saatiin noin 290 eri taholta. Rakentamisen ohjauksen osalta tarkastellaan rakennusvalvonnan järjestämistä sekä vastuukysymyksiä mahdollisesti pääurakoitsijan toteutusvastuun kautta. Kokonaisuudistuksessa tarkastellaan myös, miten parannetaan rakennuksen koko elinkaaren kestävästä suunnitelmallisesta käytöstä ja ylläpitoa.

Pykäläluonnoksia käsiteltiin MRL-työryhmässä ja valmistelujaostoissa. Lisäksi MRL:n eri osa-alueista käytiin keskustelua parlamentaarisen seurantaryhmän ja sidosryhmäfoorumien kokouksissa.

Kansallinen Kestävä kaupunki -ohjelma käynnistyi

Kaupunkien ja kuntien laaja-alaista kestävästä kehitystä edistävä Kestävä kaupunki -ohjelma käynnistyi vuoden 2019 alussa. Kaupunkien ja kuntien yhteisiä kestävyysaasteita työstettiin virtuaalisella alustalla ja työpajoissa. Kahden avoimen rahoitushaun kautta käynnistettiin 19 kokeilua, joissa on mukana noin 30 kaupunkia tai kuntaa ja kymmeniä muita toimijoita. Kokeilujen tuloksellisuuden vahvistamiseksi käynnistettiin tukihankkeet niiden sparraamiseen sekä seurantaan ja arviointiin. Kestävyyden johtamistyötä edistettiin verkottamalla keskenään kestävään kaupunki- ja kuntakehittämiseen kytkeytyviä verkostoja, kokoamalla yhteiseen tilaisuuteen aihepiirin indikaattoritoimijoita sekä käynnistämällä kestäväyyden tavoitteen asettelua ja seurantaan tukeva hanke, jossa on mukana 36 kuntaa eri puolilta Suomea. Hyvien käytäntöjen skaalaustyötä valmisteltiin. Vuoden aikana ohjelmassa järjestettiin yhteensä 15 tapahtumaa ja ohjelman ja sen puitteissa käynnistyneiden hankkeiden toiminnasta

viestitettiin sekä ohjelman omissa (nettisivut, twitter, uutiskirje, Virtuaalikortteli-alusta) että sidosryhmien kanavissa.

MAL-sopimusten toteuttamista jatkettiin ja uutta sopimuskautta valmisteltiin

Vuoden 2019 alussa käynnistettiin neuvottelut suurimpien kaupunkiseutujen kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimusmenettelyn jatkamiseksi ja MAL-sopimusten solmimiseksi vuosille 2020–2023. Kaikilla seuduilla MAL-sopimusten toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin vuosina 2016–2019. Helsingin seudulla tavoite 60 000 uudesta asunnosta ylittyi noin 2700 asunnolla, ja tuotanto on sijoittunut helposti saavutettaville ja yhteiskuntarakenteen eheyttä tukeville alueille. Seudun liikennejärjestelmän kestävyys on parantunut ja kävellen, pyöräillen ja joukko-liikennevälineillä tehtyjen matkojen osuus on kasvanut. Tampereen seudulla kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa on syntynyt tasaisesti seudun eri osissa. Liityntä-pysäköintiin, joukkoliikenteeseen ja kävelyn sekä pyöräilyyn liittyvät infrahankkeet ovat edistyneet. Turun seudulla väestön määrä on kasvanut voimakkaimmin jalan-kulku- ja pyöräilyvyöhykkeillä ja hitaimmin joukkoliikennevyöhykkeillä. Kaupunkien lie-vealueiden haja-asutuksen osuus on laskenut kaikilla kaupunkiseuduilla.

Hallitusohjelman mukaisesti MAL-sopimukset valmistellaan aiemmista kausista poike-ten 12-vuotuisina eli vuosille 2020–2031. Osapuolten tavoitteena on allekirjoittaa MAL-sopimukset Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen kuntien ja valtion väliillä alkuvuonna 2020. Syyskuussa 2019 ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen käynnisti selvityshankkeen sopimusmenettelyn laajentamisesta Jyväskylän, Lahden ja Kuopion kaupunkiseuduille. Selvitys valmistui vuodenvaihteessa, ja päätökset menettelyn laajentamisesta tehtäneen alkuvuonna 2020.

Alueidenkäytön ja rakentamisen digimurrosta toteutettiin laajana kokonaisuutena

Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio -kärkihankkeessa (KIRA-digi) koottiin tuloksia teemoittain ja viestittiin niistä sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Kokeiluhankkeet toteutuivat niihin sidottua pienemmällä summalla. Vapautunut rahoitus suunnattiin tiedon harmonisointihankkeisiin Maanmittauslaitoksessa, Metsähallituksessa sekä yksityisellä sektorilla. Tiedon rakenteiden yhteentoimivuutta toteutettiin yhdessä VRK:n kanssa. Lakieditori-projektia jatkettiin. Projekti pyrkii tuottamaan lain-valmistelijoille työvälinettä, jolla lakitekstien sisältämät termit on mahdollista määritellä yhtenäisemmin hallinnonalojen sisällä ja myös hallinnonalojen ylitse. Lisäksi selvitetiin rakennetun ympäristön tietojen tekijänoikeuksia. KIRA-digistä toteutettiin kokonaisarviointi.

Maankäyttöpäätökset- (toteutus v. 2017–2019) ja Tulevaisuuden maankäyttöpäätökset (toteutus v. 2019) -hankkeissa edistettiin maankäytön suunnittelun ja rakentamisen digitalisaatiota. Hankkeet liittyvät maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen digitalisaatiota koskevien tavoitteiden toteutumiseen. Hankkeissa laadittiin vuoteen 2030 asti ulottuva tavoitetila sekä tiekartta maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien päätösten digitalisoimiseksi. Samalla edistettiin sanastojen ja tietomallien avulla maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien prosessien tiedonrakenteiden yhteentoimivuutta ja avoimien standardien käyttöönottoa.

Hallitusohjelmakirjausta rakennetun ympäristön valtakunnallisesta digitaalisesta rekisteristä ja tietoaalustasta edistettiin selkeyttämällä tahtotilaa ja visiota rakennetun ympäristön rekisterille ja tietoaalustalle. Lisäksi jäsennettiin rakennetun ympäristön rekisterin ja tietoaalustan toteutuksen osat ja suunniteltiin niiden toimeenpanoa. Rakennetun ympäristön rekisterin ja tietoaalustan osalta järjestettiin kuusi eri sidosryhmille kohdistettua tilaisuutta. Sidosryhmiä kuultiin laajasti ajatuksista, huomioonotettavista asioista, tavoitteista ja tunnistetuista haasteista.

Metropolipolitiikkaa koordinoitiin

Metropolipolitiikan toimeenpanoa jatkettiin metropolipolitiikan neuvottelukunnan johdolla keväällä 2019 hallituskauden loppuun asti keskittyen edellisten vuosien tapaan ajankohtaisiin teemoihin ja politiikan sisällön täsmentämiseen yhteistyössä seudun kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Vuonna 2019 esillä olleita teemoja olivat erityisesti maahanmuutto ja kokemukset koko hallituskauden metropolipolitiikan toimeenpanosta sekä näkymät tulevaan. Metropolipolitiikan jatkamisesta uuden hallituskauden aikana on keskusteltu mutta asiasta ei ole tehty päätöksiä.

Kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutuksen kehittämistä valmisteltiin

Kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutuksen kehittämisen hanke- ja ohjelmavalmistelu on edennyt. Aiheesta on käynnistetty hanke, jolla selvitetään kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen kehittämisen toteuttamiskelpoisia alueidenkäytön keinoja. Aiheesta valmisteltiin myös laaja poikkihallinnollinen kaksivuotinen "Kestävä monipaikkaisuus" VN-TEAS hankekokonaisuus vuoden 2020 hakuun. Sillä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta "Selvitetään poikkihallinnollisesti toteuttamiskelpoiset keinot monipaikkaisen elämän tulemiseksi sekä viedään eteenpäin säädösten ja käytäntöjen uudistamista tähän pohjautuen".

Merialuesuunnittelu eteni

Merialuesuunnitelmia valmisteltiin yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa suunnitelmien yhtenäisyyden varmistamiseksi. Merialuesuunnittelun karttamerkinnät ja Merialueen skenaariot -hankkeet toteutettiin. Merialuesuunnitelmien visiot ja tavoitteiden määrittämisvaihe on päättymässä ja suunnitelmien luonnosten laatiminen on käynnistynyt. Lisäksi osallistuttiin Suomen meritietoportaalin ja sen merialuesuunnitteluosion kehittämiseen ja Ruotsin ja Viron merialuesuunnitelmien konsultaatioihin ja kuulemiseen.

Tuulivoimarakentamista edistettiin

Tuulivoima on noussut edullisimmaksi sähkötuotantomuodoksi Suomessa ja se vastaa hyvin ilmastonmuutoksen hillinnän haasteisiin. Tuulivoimarakentamisen ohjauksen tehostamiseksi ja yhtenäistämiseksi on jatkettu valtakunnallista tuulivoimaneuvontaa. Vuonna 2019 erityisesti voimaloiden korkeuden kasvuun liittyvät asiat ovat työllistäneet tuulivoimaneuvontaa, ELY-keskuksia ja ympäristöministeriötä.

Tuulivoimarakentamisen edistämistä jatkettiin yhteistyössä muiden ministeriöiden ja sidosryhmien kanssa. Valtioneuvoston tuulivoimaloiden äänen fysiologisia vaikutuksia, häiritsevyyttä ja yhteyttä sairauksiin selvittävä tutkimushanke on 2020 alussa päätösaiheessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan syksyn 2019 haussa oli mukana Tuulivoimarakentamisen edistämistä koskeva hanke siten, että sopimus hankkeen toteuttajan kanssa voitiin tehdä tammikuussa 2020.

Kansainvälinen toiminta oli vilkasta

Kansainvälisessä yhteistyössä vaikutettiin EU:n alue- ja kaupunkipolitiikan sisältöihin EU-neuvoston ja EU-komission yhteisfoorumeilla osallistumalla vuoden alkupuoliskolla Alueellisen koheesion sekä kaupunki-asioiden asiantuntija ja -ylijohtajakokouksiin. Vuoden jälkipuoliskolla Suomi oli EU-puheenjohtajamaana merkittävässä roolissa järjestämässä asiantuntija- ja ylijohajakokoukset ja viemässä eteenpäin EU:n alueellisen agendan uudistus- ja kaupunkiagendan kehitystyötä sekä nostamassa vahvasti esille digitaalisten innovaatioiden merkitystä kestäväen kaupunki- ja aluekehityksen edistämiseksi.

Kestäväen kaupunkikehitykseen liittyen osallistuttiin jäsenmaana YK-Habitatin ohjaukseen Habitat As-sembly -kokouksessa Nairobissa sekä puheenjohtajana EU-neuvoston YK-Habitat -työryhmän toimintaan.

Ympäristöministeriö osallistui Itämeren Interreg- ja VASAB-yhteistyöhön, jossa mm. käynnistettiin Itämeren alueen pitkän tähtäimen aluesuunnittelu-yhteistyön strategian valmistelu sekä tuettiin Itämeren maiden merialuesuunnitelmien yhteensovittamista.

Digihankkeissa kansainväliseen yhteistyöhön sisältyi mm. Finlandia-talolla järjestetty WDBE-konferenssi (World Summit on Digital Built Environment) ja osallistuminen kaavoituksen digitalisaatiota käsittelevään pohjoiseurooppalaiseen yhteistyöryhmään Amsterdamissa.

Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpano

Vuonna 2019 ympäristöministeriössä valmistui neljä Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanoon liittyvää hanketta. Rakennusperintöavustusten vaikutusten arviointi ja Rakennusperinnön suojelun käsitteitä -hankkeiden lisäksi KIRA-digi-rahoituksella toteutettiin Valtion maa- ja vesialueiden kulttuuriperintötiedot avataan kaikille -hanke ja käynnistettiin sähköisen rakennussuojeluprosessin ja suojeltujen kohteiden seurannan määrittelyä koskeva eRakSu-hanke. Sanasto- ja tietojärjestelmähankkeet liittyvät rakennetun ympäristön valtakunnallista rekisteriä ja tietoalustaa valmistelevaan hankkeeseen.

Ympäristöministeriö osallistui poikkihallinnolliseen kulttuuriympäristömatkailun yhteistyöhön mm. VN TEAS-hankkeen myötä. Syksyllä järjestettiin sosiaalisessa mediassa #arkimaisema-valokuvakilpailu kansainväliseen maisemapäivään liittyen ja joulukuussa toteutettiin digitaalinen kulttuuriympäristön joulukalenteri. Ympäristöministeriö vastasi Euroopan kulttuuriympäristöpäivien koordinoinnista Suomessa.

Elinympäristön laatu

Rakennusten ja rakennetun ympäristön terveellisyyttä ja viihtyisyyttä vahvistettiin antamalla ympäristöministeriön ohjeet rakennuksen ääniympäristön, sekä raskaiden aseiden ampuma- ja harjoitusalueiden melualueiden suunnittelusta ja todentamisesta perustuen asetuksiin 796/2017 ja 903/2017. Lisäksi ympäristömeludirektiivin (2002/49/EY) edellyttämät kansalliset meluntorjuntasuunnitelmat valmistuivat ja ne toimitettiin EU:n.

1.2.6 Asuminen

MAL-sopimuseuduilla lisää vauhtia asuntokaavoitukseen ja -rakentamiseen

Helsingin seudulla sopimuskauden 60 000 asunnon tavoite ylittyi lähes 3000 asunnolla. Vuonna 2019 päästiin yli 18 000 valmistuneen asunnon tasolle. Vuosien 2016–2019 asuntotuotannosta valtion tukeman tuotannon osuus oli vajaa neljännes.

Myös muilla MAL-seuduilla asuntotuotantotavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Asuntoja on rakennettu tavoitteiden mukainen määrä ja tuotannon painopiste on ollut liikenteellisesti hyvin saavutettavilla alueilla.

Tuetun asuntotuotannon edellytyksiä parannettiin ja kehitettiin

Valtioneuvosto paransi kohtuuhintaisen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamiseen, hankintaan ja perusparantamiseen tarkoitettujen korkotukilainojen ehtoja. Laki- ja asetusmuutosten tarkoituksena oli lisätä kohtuuhintaisten, sosiaalisin perustein valituille asukkaille tarkoitettujen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuotantoa kasvuseuduseuduilla. Koska uusien korkotukilainojen lainapääoma lyhenee uuden lyhennysohjelman myötä huomattavasti nykyistä nopeammin, asukkailta ei ole tarpeen periä vuokrissa tai käyttövastikkeissa varautumista tuleviin perusparannus-, ylläpito- ja hoitokustannuksiin uusilla korkotukilainoilla rahoitetuissa kohteissa.

Korkotukilainojen tukiehdot parantuvat myös siten, että korkotukilainansaajien maksettavaksi aina jäävän koron omavastuuosuus alentuu pysyvästi 2,5 prosenttiin. Lisäksi luovuttiin tehdyn selvityksen⁴ perusteella suunnitelluista tuloajoista sekä määräaikaista tulojen tarkistuksista ARA-asukasvalinnoissa.

Väestöltään vähenevien alueiden tyhjiä asuntoja koskevasta ongelmasta annettiin HE 208/2018, joka astui voimaan 1.1.2019.

Ympäristöministeriön omistajaohjauksessa toimivan A-Kruunu Oy:n toimintaa laajennettiin Helsingin seudun ohella muille suurimmille kasvuseuduille, yhtiön asuntotuotantotavoitetta nostettiin 800 asuntoaloitukseen vuonna 2021 ja yhtiötä pääomitettiin. A-Kruunulla on rakenteilla tai rakenteille lähdössä 731 asuntoa vuonna 2018.

---

⁴ Ympäristöministeriön raportteja 8/2018, Asuntoja pienituloisille <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4785-2>

ARA-tuotanto

Valtion tukeman alkavan ARA-uudistuotannon määrä oli vuonna 2019 yli 7800 asuntoa, joka on noin 8 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Pitkän ja lyhyen korkotuen vuokra-asuntojen määrä kasvoi selvästi erityisryhmien määrän samalla las-
kiessa. Tuetun tuotannon painopisteenä oli edelleen vuokra-asuntojen rakentaminen. Vuoden 2019 korkotukivaltuus käytettiin lähes kokonaan. Lainoituksesta 85 prosenttia kohdistui uudistuotantoon ja 15 prosenttia perusparannukseen. Korkotukilainoituksesta yli puolet kohdistui pitkän korkotuen vuokra-asuntoihin, noin 21 prosenttia asu-
misoikeusasuntoihin, 15% lyhyen korkotuen vuokra-asuntoihin ja 12 prosenttia erityis-
ryhmien asuntoihin. Tuotannosta 92 prosenttia kohdistui ARA:n kasvukeskuksiin ja noin puolet tuotannosta kohdistui Helsingin seudun MAL-sopimuskuntiin.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyä jatkettiin

Asunnottomuutta ehkäistiin toteuttamalla hallituksen periaatepäätöksen mukaista Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman (AUNE) vuosille 2016–2019. Sopimukset ohjelman toteuttamisesta allekirjoitettiin yhdeksän kaupungin kanssa. Ohjelman painopiste on suunnattu asunnottomuuden riskin varhaiseen tunnistamiseen ja nopeaan puuttumiseen tilanteessa, jossa henkilö on jäämässä tai juuri jäänyt asun-
nottomaksi. Asunnottomuutta kyettiin huomattavasti vähentämään Pitkäaikaisasunnot-
tomuuden vähentämishojelmien 2008–2015 (Paavo I ja II) aikana. Erityisesti pitkäai-
kaisasunnottomien määrä väheni. Ohjelmassa mukana olevissa kaupungeissa pitkä-
aikaisasunnottomuus laski 1 345 henkilöllä, eli 35 %. Ennakkotietojen mukaan asun-
nottomia oli vuoden 2019 lopussa noin 4 450 henkilöä.

Korjausavustuksia ja erityisryhmien investointiavustuksia koskevat lakimuutokset

Asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksia koskevaa lakia laajennettiin koske-
maan kuntotutkimuksia sekä rakennusten perusparannusten suunnittelusta aiheutuvia
kustannuksia. Uudet avustukset kohdennetaan kosteus- ja mikrobivaurioituneiden
sekä sisäilmaongelmaisten asuinrakennusten kuntotutkimuksiin ja perusparannusten
suunnitteluun.

Erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annettua lakia muutettiin nostamalla
alimman tukiluokan mukaisten avustusten enimmäismäärä 10 prosentista 15 prosent-
tiin. Muutoksella lisätään kohtuuhintaisten opiskelija- ja nuorisoasuntojen tuotantoa.

1.2.7 Rakentaminen

Rakennusten energiatehokkuutta parannettiin

Rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä koskeva muutos (2018/844/EU) julkaistiin 19.6.2018 ja siihen liittyvät komission ohjeet saatiin kesällä 2019. Toimeenpanon taustaksi tarvittavat vaikutusarviointit ja toimeenpanoon liittyvät selvitykset valmistuivat. Kansallisen toimeenpanon taustaksi kuultiin alan toimijoita laajasti. Hallituksen esitysluonnos sähköautojen latauspisteisiin ja rakennusten automaatiojärjestelmiin liittyen ja laadittiin ja lähetettiin lausunnonle toimeenpanon edellyttämä. Toimeenpanoon liittyvää pitkän aikavälin peruskorjausstrategiaa valmisteltiin alan toimijoiden laajalla yhteistyöllä. Strategian tavoitteena on rakennuskannan peruskorjaus erittäin energiatehokkaaksi ja vähähiiliseksi vuoteen 2050 mennessä. Strategiassa on huomioitava erityisesti kuntien ja valtion käytössä olevat rakennukset, eniten energiaa kuluttavat rakennukset sekä heikoimmassa asemassa olevat kotitaloudet. Pitkän aikavälin peruskorjausstrategia tulee toimittaa EU:lle maaliskuussa 2020. Lisäksi ympäristöministeriö osallistui työ- ja elinkeinoministeriön johdolla energiatehokkuusdirektiivin muutoksen kansallisen toimeenpanon valmisteluun. Valmistelu koski ympäristöministeriön osalta erityisesti asuinrakennusten huoneistokohtaisia vesimittareita sekä veden kulusperusteista mittausta ja laskutusta.

Voimassa olevan rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (2010/31/EU) toimeenpanossa päivitettiin lähes nollaenergiarakentamista koskevien asetusten soveltamiseen liittyviä oppaita. Asetusten tavoitteena on parantaa uusien rakennusten energiatehokkuutta ja lisätä uusiutuvan energian osuutta huolehtien samalla hyvästä sisäilmaston laatuasosta. Lämmitysjärjestelmien neuvontamenettelyä jatkettiin Höylä- ja Kutteri-energiatehokkuussopimuksilla sekä ilmastointijärjestelmien neuvontamenettelyllä. Energiatodistusviestintää ja energiatodistuslaatijoiden koulutus- ja verkostoitumistointia on jatkettu. Yhteistyötä valvontaviranomaisena toimivan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n kanssa on jatkettu, samoin kiinteistöväälitysalan ja aluehallintoviranomaisten kanssa.

Osana hallitusohjelman toimeenpanoa valmisteltiin valtioneuvoston asetus asuinrakennusten energia-avustuksista vuosille 2020–2022. Asetuksen toimeenpanoa tukevaa ja helpottavaa ohjeistusta valmisteltiin asetuksessa avustuksia myöntäväksi valtionapuviranomaiseksi merkityn ARAn sekä hakijoiden ja heidän asiantuntijoidensa käyttöön.

Opas "Energiatehokkuuden parantaminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen korjaushankkeessa" julkaistiin, koska olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen ja päästövaikutusten pienentäminen ovat keskeinen osa ilmastonmuutoksen torjuntaa myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa rakennuksissa.

Terveet tilat 2028 -ohjelma jatkui

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma jatkui vuonna 2019⁵. Toimenpideohjelman tavoitteena on kymmenen vuoden aikana tervehdyttää julkiset rakennukset ja vähentää merkittävästi sisäilmastosta oireilevien ja sairastuneiden ihmisten määrää Suomessa. Tavoitteen toteutuminen edellyttää ajattelu- ja toimintatapojen muutosta, jotta siirrytään pysyvästi sisäilmaongelmien ennaltaehkäisyyn. Ympäristöministeriö osallistuu ohjelman toteutukseen mm. panostamalla rakentamisen kosteudenhallintaan liittyvään ohjaukseen ja neuvontaan, strategisen kiinteistönhallinnan kehittämiseen sekä rakennusten koko elinkaaren aikaiseen huoltoon ja ylläpitoon liittyvän osaamisen kehittämiseen. Toimenpideohjelman toteutusta ohjaa ja valvoo valtioneuvoston asettama johtoryhmä, jossa on edustettuina mm. osallistuvien ministeriöiden kansliapäälliköt. Ympäristöministeriö julkaisi lokakuussa 2019 ohjelman toteutusta tukevan kosteus- ja mikrobivaurioituneiden rakennusten korjauksiin liittyvän oppaan.

---

⁵ Kohti kokonaisvaltaista hyvinvoinnin edistämistä ja käyttäjien huomioon ottamista julkisissa rakennuksissa. Valtioneuvoston periaatepäätös Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmasta, 3.5.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-578-5>. Med sikte på heltäckande insatser för bättre hälsa och användarhänsyn i offentliga byggnader. Statsrådets principbeslut om åtgärdsprogrammet Sunda lokaler 2028; 3 maj 2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-579-2>.

Vähähiilinen rakentaminen ja rakentamisen kiertotalous

Rakennussektorin päästöjä on vähennettävä, jotta Suomi voi saavuttaa kansalliset ja kansainväliset ilmastotavoitteensa. Tämän vuoksi v. 2019 jatkettiin syksyllä 2017 julkaistun vähähiilisen rakentamisen tiekartan toteutusta, minkä tavoitteena on kytkeä rakennusten hiilijalanjälki rakentamisen säädösohjaukseen vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi käynnistettiin rakennusten hiilijalanjäljen arviointimenetelmän uuden version testaus ja aloitettiin rakennustuotteiden päästötietokannan kehitys. Molempien osalta on käyty tiiviitä neuvotteluja pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuuksista. Lisäksi toteutettiin mm. vähähiilisen rakentamisen taloudellisia ohjauskeinoja tarkasteleva hanke, jossa tavoitteena on löytää säädösohjausta tukevia ohjausvälineitä.

Rakentamisen kiertotalouden osalta julkaistiin v. 2019 kolme opasta, joiden avulla on tarkoitus parantaa rakennustuotteiden uudelleenkäytön ja kierrätyksen edellytyksiä. Kokonaan uutena kehitettiin Suomen oloihin sopiva menettely rakennusten purkukartoitukseen sekä laadittiin ensimmäiset valtakunnalliset suositukset purkutöiden julkisiin hankintoihin kiertotalouden edistämisen näkökulmasta. Purkukartoituksen käytön edistämiseksi valmisteltiin Green Deal -sopimus Raklin kanssa ja sisällytettiin kartoitusta v. 2020 käynnistyvän purkuavustuksen ehdoksi. Lisäksi kehitettiin purkumateriaalien kierrätyksen kauppapaikkaa (www.materiaalitori.fi) sekä toteutettiin rakennetun ympäristön materiaali-inventaarion selvityshanke.

Kansallisen muovitiekartan rakentamista koskevassa osassa muovitiekartan muovien kierrätyksen toimenpiteet etenivät. VTT:n kanssa toteutettiin rakennusten muovi-inventaario päiväkodeissa ja kerrostalokiinteistöissä. Green Deal -sopimusneuvottelut käynnistyivät yhdessä rakentamisen toimialajärjestöjen ja kaupan liittojen kanssa. Muovien käyttöä seurattiin Senaatti-kiinteistöjen, Helsingin yliopistokiinteistöjen (YLVA) ja ARA:n rahoittamissa ja toteuttamissa uudis- ja korjausrakennushankkeissa.

Puurakentamista edistettiin

Puun käyttöä rakentamisessa on edistetty erityisesti julkisessa ja kerrostalorakentamisessa. Julkisessa rakentamisessa puurakennusten osuus on noussut 15–25 prosenttiin riippuen rakennustyyppistä. Puurakentamisen ohjelman toimenpiteet kohdistuivat pääosin kasvukeskusten asuin- ja julkisen rakentamisen sekä maakunnallisen osaaamisen kehittämiseen. Kehittämistä edistettiin tukiohjelman avulla. Ohjelmassa avustetaan tutkimus- ja kehityshankkeita 2,6 miljoonalla eurolla. Hankkeiden kokonaisvolyyymi on noin 6 miljoonaa euroa. Hankkeet kohdistuvat puurakentamisen digitaalisuuden, käyttäjälähtöisten ratkaisujen ja kiertotalouden teemoihin. Rakennusvalvonnan koulutusohjelma käynnistettiin.

Rakennustuotteiden sisämarkkinat ja kansallinen tuotehyväksyntä

Ympäristöministeriö vaikutti aktiivisesti rakennustuoteasetuksen (305/2011) toimivuuteen ja rakennustuotteiden sisämarkkinaongelmien ratkomiseen eri foorumeilla. Suomen neuvoston puheenjohtajuuskaudella edistettiin EU rakennustuoteasetuksen mahdollista uusimista eritoten kiertotalouden ja asetuksen toimivuusongelmien osalta. Jäsenmaat hyväksyivät yksimielisinä päätelmät rakennusalan kiertotaloudesta. Päätelmät laadittiin Suomen aloitteesta, ympäristöministeriön johdolla ja kilpailukyvästä vastaavat ministerit hyväksyivät ne ministerineuvostossa 28.11.2019. Päätelmien seurauksena kiertotalous otetaan jatkossa huomioon rakennusalan EU-lainsäädännössä siten, että rakennustuotteiden uudelleenkäyttö ja kierrätys helpottuvat.

Suomi toimi aktiivisesti rakennusasioiden pysyvässä komiteassa rakennustuoteasetuksen toimeenpanon suhteen ja teki yhteistyötä muiden pienten jäsenvaltioiden kanssa ongelmien ratkaisemiseksi. Vaikuttamista rakennustuotteiden sisäilmapäästöjen vaarallisia aineita koskevan komission delegoidun säädöksen emissioluokituksen valmisteluun jatkettiin edelleen v.2019. Suomi teki väliintulon Saksan kanteeseen komissiota vastaan vuonna 2017 ja kyseinen EU-tuomioistuimen oikeudenkäynti jatkui vuonna 2019. Muutoin rakennustuoteasetusta toimeenpantiin normaalisti: ylläpidettiin rakennustuoteasetuksen edellyttämää rakennustuoteyhteyspistettä ja valmisteltiin ilmoitettujen laitosten toimielinpäätöksiä, valvottiin ilmoitettuja laitoksia sekä tehtiin näitä koskevia ilmoituksia komissiolle.

Tuotteiden energiatehokkuudelle asetetaan ekosuunnitteludirektiivin (2009/125/EY) ja energiamerkintäasetuksen (EU) 2017/1369 nojalla sitovia vaatimuksia, ja niistä säädetään Euroopan komission tuoteryhmäkohtaisilla asetuksilla. Markkinavalvontaviranomaisena toimivan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) tarvitsemat resurssit valvontaan ja testaukseen rakennustuotteiden osalta turvattiin ja aloitettiin varautuminen valvottavien tuoteryhmien laajenemiseen.

Ympäristöministeriön Rakennukset ja rakentaminen -yksikkö osallistui sosiaali- ja terveysministeriön johdolla juomavesidirektiivin uudistamisen kansallisen tason valmisteluun sekä direktiiviluonnoksen kommentointiin juomaveden kanssa kosketuksissa olevien materiaalien ja tuotteiden osalta v. 2019.

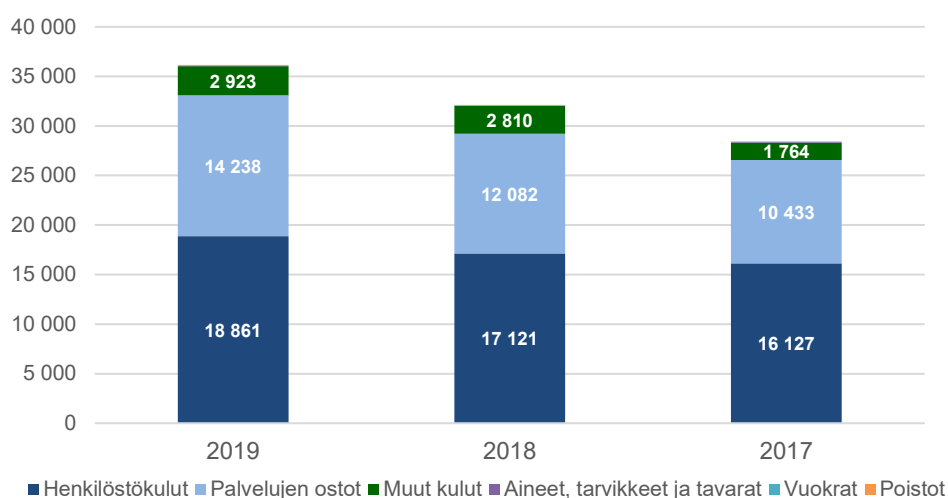
Kansallisen tuotehyväksyntäjärjestelmän osalta vuonna 2019 pääpaino oli asetusvalmistelussa, toimielinten hyväksymisessä ja valtuuttamisessa sekä informaatio-ohjauksessa. Vuoden 2019 aikana saatiin annettua iso osa uusista asetuksista koskien rakennusten vesi- ja viemärlaitteistoihin liittyvien rakennustuotteiden tuotevaatimuksia ja tyyppihyväksyntää. Lisäksi ympäristöministeriön opastava materiaali savupiippujen rakenteista ja paloturvallisuudesta julkaistiin 31.1.2019.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

1.3.1 Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus

Ympäristöministeriön toiminnan menot mukaan lukien kaikki momentit (pl. sisäiset menot) olivat 36,2 milj. euroa (32,1 milj. euroa vuonna 2018).

Kuva 4. Ympäristöministeriön toiminnan kulut ilman VNK:lle siirrettyjä toimintoja

Seuraavassa esitetään ministeriön toiminnan kulujen taulukko vuosilta 2017–2019. Valtioneuvoston kanslian kulut esitetään taulukossa omalla rivillään yhteissummuna. Lisäksi taulukossa esitetään toiminnan kulujen osalta kaikki momentit, pl. sisäiset kulut, jotka esitetään asianosaisen viraston kustannusvastaavuuslaskelmassa.

Taulukko 1. Ympäristöministeriön toiminnan kulut, (kaikki momentit pl. sisäiset kulut) ml. VNK:lle siirretyt tehtävät (1 000 euroa)

Toiminnan kulut / 1 000 €	2019	2018	2017
Henkilöstökulut	18 861	17 121	16 127
Palvelujen ostot	14 238	12 082	10 433
Muut kulut	2 923	2 810	1 764
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	75	53	53
Vuokrat	46	27	36
Poistot	16	3	3
VNK	5 769	5 945	6 372
Yhteensä	41 928	38 042	34 788

VNK:n kulut ovat laskeneet vuodesta 2017 lähtien johtuen pääasiassa kulutason laskusta. Kokonaisuudessaan toiminnan kulut kuitenkin kasvoivat 10,2 % (3,4 milj. € kasvu) edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilöstökulut, sekä palvelujen ostot kasvoivat merkittävimmin. Kulujen kasvussa näkyy erityisesti Suomen EU puheenjohtajuuskausi vuonna 2019. Tarkemmin muutokset esitetään momenteittain luvussa 1,6 Tilinpäätös-analyysi.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu ministeriön henkilötyövuosijakauma ja kustannukset tehtäväalueittain. Kustannusten kohdentamisessa on käytetty perusteena työajanseurantaa. Yhteiset ja hallinnolliset tehtävät on vyörytetty substanssitehtäville todellisten työaikojen suhteessa. Kustannuksissa on huomioitu myös koko ministeriön kustannukset (pl. sisäiset kulut) kustannuksiin on lisätty myös Valtioneuvoston kanslian kulut.

Taulukko 2. Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset henkilötyövuosimäärät ja kustannukset

Ministeriön toiminnan kulut jaettuna tehtäväalueille		HTV			1000 euroa		
		2019	2018	2017	2019	2018	2017
Luonto- ympäristö- osasto	Välittömät HTV / Kust €	56,4	52,6	52,2	9 816	10 157	8 814
	Välilliset HTV/ Kust €	20,1	19,3	18,8	3 853	3 599	3 546
	Kust. Yhteensä	76,4	71,9	71,1	13 669	13 755	12 360
Rakennetun ympäristön osasto	Välittömät HTV / Kust €	77,4	75,1	74,7	11 115	9 270	8 466
	Välilliset HTV/ Kust €	27,6	27,6	26,9	5 290	5 139	5 072
	Kust. Yhteensä	104,9	102,7	101,7	16 405	14 409	13 538
Ympäristön- suojelu- osasto	Välittömät HTV / Kust €	60,2	55,5	53,5	7 737	5 633	5 261
	Välilliset HTV/ Kust €	21,4	20,4	19,3	4 117	3 794	3 629
	Kust. Yhteensä	81,7	75,8	72,7	11 853	9 427	8 890

Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset välittömät kulut nousivat 14,4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Välittömät kulut olivat vuonna 2019 yhteensä 28,7 milj. euroa, kun edellisenä vuonna vastaava luku oli 25,1 milj. euroa. Välittömät henkilötyövuodet nousivat 10,8 henkilötyövuodella edelliseen vuoteen verrattuna (5,9 %).

Myös eurot (1 000 euroa/htv: 159,4 euroa) nousivat edellisen vuoden tasosta. Vuoden 2018 taso oli 1 000 euroa/htv: 150,1 euroa ja vuoden 2017 taso 1 000 euroa/htv: 141,7 euroa. Kulut ovat kasvaneet aikaisempiin vuosiin verrattuna ja näin ollen myös eurot htv lukuun suhteutettuna nousee.

Taulukon vuoden 2019 htv-luku 263,0 poikkeaa vuoden 2019 virallisesta, Tahti-järjestelmästä saatavasta htv-luvusta, koska taulukossa on käytetty epävirallista htv-lukua,

joka perustuu Kieku-tietojärjestelmään kirjattuun työaikaan. Lisäksi taulukon vertailuluvut vuosilta 2018–2017 poikkeavat edellisen vuoden tilinpäätöksen luvuista, sillä kulut on jaettu edellisvuodesta poiketen. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä kuluja jaettiin tehtäville myös poistojen sekä käyttöomaisuuden osalta. Vuoden 2019 tilinpäätökseen on korjattu myös aikaisemmat luvut ja käyttöomaisuutta ei vyörytetä tehtäville, vaan pelkät poistot vyörytetään muiden kulujen ohessa substanssin tehtäville. Lisäksi VNK:n kustannukset jaettiin tehtäville aikaisemmasta poiketen. Aikaisempien vuosien vertailuluvut ovat tehty vuoden 2019 vyörytysperiaatteiden mukaisesti. Tilinpäätökseen 2018 lukuja ei voi kuitenkaan edellä mainituista syistä verrata.

EU-puheenjohtajuusvuosi lisäsi matkustusta huomattavasti

Ympäristöministeriö laski kahdeksannen kerran kokonaishiilijalanjälkensä käyttäen WWF:n ilmastolaskuria. Vuonna 2019 hiilidioksidipäästöt olivat yhteensä 1 863 tCO₂ (1 481 tCO₂ vuonna 2018). Lentämällä tehtyjen virkamatkojen määrän kasvu nosti merkittävästi ministeriön hiilijalanjälkeä. Suomi kompensoi kuitenkin EU-puheenjohtajakauden kokousten lentoliikennepäästöt rahoittamalla hankkeita, jotka vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä ja samalla edistävät kestävän kehityksen tavoitteita. Kompensointiin suunnattiin rahat, jotka oli alun perin varattu tavaralahjoihin.

Sähkönkulutus pysyi edellisen vuoden tasolla, ja lämmönkulutus laski hieman. Vedenkulutus kasvoi henkilöstömäärän kasvun myötä.

Matkustuksen tunnusluvuissa näkyy EU-puheenjohtajuusvuoden vaikutus. Ulkomaanmatkojen määrä kasvoi 27 prosenttia. Pelkästään Belgian-matkapäivien määrä kasvoi jopa 117 prosenttia. Taksin käyttö kasvoi 19 prosenttia. Ulkomaanmatkojen lisääntymisen myötä matkustuspäästöt kasvoivat selvästi. Kotimaan matkoja tehtiin vähemmän kuin edellisenä vuonna, ja lähiliikenteen käyttö kasvoi. Oman auton käyttö laski 38 prosenttia, kun joukkoliikennettä pyritään hyödyntämään tehokkaasti. Etäneuvotteluihin käytetty aika on vähentynyt melkein 17 prosentilla. Neuvotteluhuoneiden etäneuvottelulaitteiden käyttöasteet ovat laskeneet huomattavasti vuodesta 2018. Paljon käytetyt Skype-yhteydet eivät kuitenkaan näy tässä tilastossa. Ympäristöministeriön kasvava sähköisten välineiden käyttö näkyy paperinkulutuksen 9 prosentin laskuna edellisvuodesta.

Taulukko 3. Merkittävimpien ekovirastomittarien kehitys vuosina 2017–2019

	2017	2018***	2019***
Sähkönkulutus, MWh	543	555	558
Lämmönkulutus (sääkorjattu), MWh	783	801	747
Veden kulutus, m ³	1 555	1 574	1 718
Paperinkulutus, riisiä	2 204	1 850	1 690
Kokonaisjättemäärä, tonnia	9,5	****8,8	8,8
Sekajättemäärä, tonnia	1,6	****1,7	1,2
Matkustuspäästöt, tCO ₂	410	493	640
Ulkomaanmatkat, kpl	733	882	1 120
Kotimaanmatkat, kpl	883	846	733
Oman auton käyttö, tkm	23	34	21
Taksin käyttö, kpl	1 623	1 572	1 874
Lähiliikenteen käyttö, €	3 996	3 186	3 551
Etäneuvottelut, tuntia	973	****811	****375
Kokonaishiilijalanjälki tCO ₂ [ekv]	1 314	1 481	*****1 863

* Tiedot perustuvat edellisten vuosien pohjalta tehtyihin arvioihin.

** Tieto on korjattu vuoden 2017 jätepunnituksen pohjalta.

*** Vuosien 2018 ja 2019 kulutusluvuissa on huomattava, että toimitilan 7. krs oli suurimmaksi osaksi ulkopuolisessa käytössä.

**** Etäneuvotteluluvussa ei ole huomioitu Skype-kokouksia, luku perustuu neuvotteluhuoneiden etäneuvottelulaitteiden käyttöön.

***** Kokonais- ja sekajättemäärät on arvioitu edellisten vuosien jätemäärien ja henkilöstömäärän kehityksen perusteella. Siirtymistä muovijätteen erilliskeräykseen ei ole huomioitu.

***** Kokonaishiilijalanjäljen laskennassa kodin ja työpaikan välisen matkan päästöt on arvioitu edellisten vuosien lukujen ja henkilöstömäärän kehityksen perusteella.

1.3.2 Maksullinen yhteisrahoitteinen toiminta

Ympäristöministeriön maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2019 yhteensä 2 720 euroa (5 202 euroa vuonna 2018). Tuotot koostuvat pääosin yksittäisistä päätöksistä ja luvista. Vähäisten tuottojen johdosta erillistä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei ole laadittu.

Ministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2019 yhteensä 175 704 euroa (590 807 euroa vuonna 2018). Näin ollen yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei esitetä vuoden 2019 osalta, koska valtion kirjanpidon käsikirjan mukaan raja on 1 milj. euroa. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot ovat vähentyneet projektien päättyessä.

Yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitus jakaantui suhteellisen tasaisesti rahoittajien kesken: EU:lta tuleva rahoitus (34,6 %), valtionhallinnon muu ulkopuolinen rahoitus (36,0

%) sekä valtion virastoilta tuleva rahoitus (29,4 %) . Valtion ulkopuolinen rahoitus aiheutuu pääosin Pohjoismaiden ministerineuvostosta ja EU:n myöntämästä rahoituksesta. Yhteisrahoitteisilla projekteilla edistettiin luonnon monimuotoisuutta koskevien ympäristösopimusten yhtenäisyyden selvitystä sekä ympäristöpolitiikan taloudellisten ohjauskeinojen selvitystä.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 4. Ministeriön eräät suoritteet tehtävittäin

HTV 2019 (2018)	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2017	Lukumäärä 2018*	Lukumäärä 2019
55,9 (32,0)	21,2 % (12,8 %)	Toimialan kehittäminen, strategiat, ohjelmat ja niiden seuranta	<ul style="list-style-type: none"> Muiden virastojen lausuntopyynnöt Edustus ulkopuolisissa toimitelmissä Työryhmät, projektit ja selvityshenkilöt 	250	202	100
267 (29,3)	10,1 % (11,7 %)	Hallinnonalan ohjaus sekä toiminnan ja talouden suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> JTS, TAE, LTAE Tulosopimukset Toiminta- ja vuosikertomukset ja muu raportointi Muut tulosjohtamista, -ohjaamista, kehittämistä koskevat asiat 	4 4 9 1	4 5 11 1	4 4 10 0
43,4 (52,8)	16,5 % (21,1 %)	Säädösvalmistelu ja säädösten toimeenpano	<ul style="list-style-type: none"> Hallituksen esitykset Valtioneuvoston asetukset Määräykset, ohjeet ja yleiskirjeet 	11 25 14	18 26 13	5 26 9
28,0 (29,7)	10,6 % (11,9 %)	EU- ja kansainväliset asiat sekä verkostot	<ul style="list-style-type: none"> EU-kirjelmät ja -selonteot EU-kokousraportit (pl. EUEn raportit) Lainsäädännön notifiointit komissiolle EU-lainsäädäntökäsittelyt Muut EU-asiat (tied., mandaatit ym.) 	6 123 15 16 96	7 129 14 19 92	4 148 5 14 11

HTV 2019 (2018)	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2017	Lukumäärä 2018*	Lukumäärä 2019
8,4 (5,5)	3,2 % (2,2 %)	Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät	<ul style="list-style-type: none"> • Eduskuntakysymykset • Ympäristönsuojelun avustukset • Alueidenkäytön ja luonnonsuojelun avustukset • Avustukset asunto- ja rakennusalan järjestöille • Rakennussuojelupäätökset (ml. valitukset) • Vahvistetut maakuntakaavat 	32 31 3 15 6 1	56 98 7 45 12 -**	29 179 28 11 17 -**
18,5 (23,4)	7,0 % (9,3 %)	Yleishallinto ja johtaminen				
6,3 (5,5)	2,4 % (2,2 %)	Henkilöstövoimavarojen hallinta	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristöministeriön virat, työsopimukset ja palkkaussasiat 	112	151	149
2,0 (2,3)	0,8 % (0,9 %)	Taloushallinto	<ul style="list-style-type: none"> • Osto- ja myyntilaskut sekä maksatuspäätökset • Kirjanpidon korjausositteet • Matka- ja kululaskut • Tilijaottelu, käyttösuunnitelmat, määrärahaajaot • Valtiontalouden tarkastusviraston asiat • Hankinta-asiat 	3 238 509 2 039 132 16 0	3 387 406 2 096 96 9 0	4 006 374 2 207 96 2 233***
2,8 (2,7)	1,1 % (1,1 %)	Tiedon hallinta ja tietohallinto	<ul style="list-style-type: none"> • Tietohall. hankinta- ja käyttöluipa-asiat • Tietohall. tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeet ja -sopimukset 	3 5	5 9	1 1
0	0	Tietopalvelu	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaisut yhteensä • Kirjatut asiat 	43 2 132	44 2 502	33 2 391
7,0 (7,7)	2,7 % (3,1 %)	Viestintä	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedotteet • Tiedotustilaisuudet • Sisäiset intra- uutiset • Sisäiset info- ja keskustelutilaisuudet • Twiitit • Twiittien näyttökerrat • YM:n twitter-tilin seuraajalukumäärä 	171 26 641 28 656 2 188 800 11 759	159 18 -*** -*** 670 2 665 400 14 474	173 25 -**** -**** 777 4 211 000 17 685
0,0	0,0 %	Hankintatoimi				

HTV 2019 (2018)	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2017	Lukumäärä 2018*	Lukumäärä 2019
(0,3)	(0,1 %)					
3,9 (4,0)	1,5 % (1,6 %)	Muut tukitoiminnot				
56,4 (53,1)	21,4 % (21,2 %)	Palkalliset poissaolot				
3,8 (2,2)	1,5 % (0,9 %)	Kohdentamaton työ				
263,0 (250,4)	100 %	YHTEENSÄ				

* Ministeriössä siirryttiin käyttämään uutta asianhallintajärjestelmä Vahvaa 1.5.2018. Jotkin Vahvasta otetut luvut saattavat sisältää vanhassa Ahjossa avatun asian.

** YM ei enää vahvista maakuntakaavoja.

*** Asianhallintajärjestelmä Vahvassa tehtäväluokka 02.02.00 Hankintamenettely

**** Suoritteita ei tilastoida enää ministeriötasolla.

Taulukossa 4 on eri järjestelmien (mm. asianhallintajärjestelmä, kirjanpito ym.) tuottamaa tietoa hyväksi käyttäen kerätty eräitä ministeriön suoritteita/tuotoksia ja ryhmitelty ne eri tehtäville. Suoritteet eivät ole keskenään verrattavissa eivätkä ne kerro kaikkea ministeriön aikaansaannoksia, joihin kuuluu muuan muassa keskeisesti vaikuttaminen muiden toimialojen toimintaan. Henkilötyövuosien käytön jakaumassa henkilöstövoimavarojen hallinnan htv:n kasvu johtuu panostamisesta henkilöstön kehittämiseen. Sosiaalisen median suosion kasvu on jatkunut.

1.4.2 Lainsäädännön, tutkimuksen- ja hallinnonalan ohjauksen kehittäminen

Lainsäädäntö

Ympäristöministeriö osallistui alkuvuodesta 2019 yhdessä muun valtioneuvoston kanssa Sipilän hallituksen reformien valmisteluun, muun muassa maakuntauudistukseen sekä valtion lupa- ja valvontaviraston perustamiseen. Maakuntauudistusta koskevaan hallituksen esitykseen (HE 14/2018 vp) sisältyi ehdotukset 20 ympäristöministeriön toimialan lain muutoksiksi. Uudistus raukesi maaliskuussa 2019.

Uudella vaalikaudella ympäristöministeriö osallistui hallituksen lainsäädäntöohjelman valmisteluun. Kaikki keskeiset ympäristöministeriön vastuulla olevat, uutta hallitusohjelmaa toteuttavat lakihankkeet organisoitiin vuoden 2019 aikana ja hankkeet aloittivat

toimintansa. Syysistuntokaudella 2019 valtioneuvosto antoi eduskunnalle 5 hallituksen esitystä ympäristöministeriön toimialalta. Vuoden aikana valtioneuvosto hyväksyi 26 ympäristöministeriön toimialan valtioneuvoston asetusta.

Tutkimustoiminta

Ympäristöministeriö kehitti tutkimustoimintaansa monipuolisesti kokonaiskuvan ja toimintatapojen osalta. Tutkimustoiminnan kokonaiskuvan luomiseksi tutkimustiimiä laajennettiin ja sen sisällä käynnistettiin analyysi T&K- ja kokeilutoiminnasta ohjelmissa, lainsäädännössä ja T&K-määrärahan puitteissa. Samassa prosessissa kehitetään myös tutkimustoiminnan seuranta ministeriön sisällä. Tutkimustoiminnan toimintatapoja alettiin kehittää Tieto käyttöön kiertotaloudessa -pilotilla, jossa kiertotalouden teemassa jäsenettiin tietotarpeita yhdessä Strategisen tutkimuksen neuvoston hankkeiden ja SYKEN tutkijoiden kanssa ja tuotettiin yhteiskehitetty tilannekatsaus. Pilotin puitteissa osallistuttiin myös uudenlaiseen tiedevuorovaikutuskokeiluun, Helsingin yliopiston HELSUS co-creation labiin. Toimintatapojen kehittäminen jatkuu vuonna 2020 kiertotalouden strategisen edistämishankkeen ja useiden lainvalmisteluhankkeiden parissa.

EU-tasolla ministeriö käynnisti myös vahvan vaikuttamistyön Horisontti Eurooppa -tutkimuspuiteohjelmassa, osallistui yhdessä SYKEN kanssa Euroopan ympäristöviraston Euroopan ympäristön tila -raportin jalkauttamiseen EU:ssa ja Suomessa ja palautti Life-rahoitusinstrumentin hankevalmistelutuen.

Ympäristöministeriö vaikutti tuloksettaasti strategisen tutkimuksen (STN) ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan rahoitusvälineen teemoihin (VN TEAS, Valtioneuvoston yhteinen selvitys- ja tutkimustoiminta). Esimerkiksi STN-teemoissa ”Kohti kestävä ja ilmasto neutraalia ruokajärjestelmää”, ”Innovatiiviset materiaalit ja palvelut” sekä ”Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnallisen ohjaamisen mahdollisuudet” käynnistyi useita hankkeita, joissa ympäristöministeriö on mukana. VN TEAS -hankkeita käynnistyi vuonna 2019 ympäristöministeriön johdolla 12 kappaletta mm. ilmastolain ohjausvaikutuksen parantamisesta, tuulivoimarakentamisen edistämisestä, kestävästä kaupungistumisesta sekä Suomen biodiversiteettistrategian arvioinnista

Hallinnon ohjaus

Hallinnon ohjauksen kehittämisessä painopiste oli alkuvuonna maakuntaudistukseen liittyvän ohjauksen ennakoivassa suunnittelussa, kun ympäristöministeriö osallistui valtioneuvoston yhteisen ohjauksen kehittämiseen niin valtion lupa- ja valvontaviraston kuin maakuntien osalta. Ympäristöministeriön ja hallinnon tulossuunniteluohjeistus ja -sopimukset laadittiin uuden hallitusohjelman pohjalta toteuttamaan sen

strategisia painotuksia. Valtioneuvoston yhteistyössä laadituissa ohjaavissa strategisissa asiakirjoissa ilmastonmuutos ja tavoite hiilineutraaliudesta nostettiin vahvasti esille.

Ohjattavien virastojen kehittämisrahoitetusta kohdennettiin hallitusohjelman toteuttamisen varmistamiseen. Aluehallintovirastojen voimavarojen riittävydestä laadittiin selvitys, jonka pohjalta käynnistettiin toimenpiteitä voimavarakäytön tehostamiseksi. Ympäristöministeriön talous- ja henkilöstötiedolla johtamisen digitalisoimisessa käynnistettiin yhteistyötä Palkeiden kanssa. Handi-järjestelmän käyttöönotto taloushallinnossa tapahtui kevään aikana onnistuneesti.

Ympäristöhallinnon keskeisten palvelujen kehittämistyö aluehallinnon kehittämisrahoituksella suunnattiin uudelleen maakuntaudistuksen sijaan vahvistamaan ympäristöhallinnon valtakunnallisesti yhdenmukaista toimintaa ja yhteistyötä. Aluehallinnon kanssa käytävän vuorovaikutuksen vahvistamiseksi ja laajentamiseksi perustettiin yhteinen digitaalinen työskentelyalusta. Laajemmin vuorovaikutusta ja kumppanuutta rakennettiin järjestämällä valtakunnalliset ympäristöpäivät Helsingissä.

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Vuonna 2019 työskentelyssä painottuivat toisaalta Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvien tehtävien hoitaminen ja toisaalta uuden hallitusohjelman toimeenpanon aloittaminen. Vuosi oli kaikenkaikkiaan työntäyteinen ja henkilöstön voimavaroja kuormittava. Viime vuosi oli myös työaikajohtamisen teemavuosi, jolloin keskityttiin paitsi työajan johtamiseen niin myös ajanhallintaan ja sen parantamiseen. Ministeriössä toteutettiin asiantuntijan ajanhallintaa käsittelevä Aika & Fokus -verkkokurssi, jolla pyrittiin tukemaan valmistautumista erityisesti Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tuomiin aikahaasteisiin ja ylimääräiseen kuormitukseen työssä. Sen tavoitteena oli motivoida henkilöstöä myönteisen ajanhallinnan kehittämisen tilaan ja parantaa työntekijöiden sekä heidän esimiestensä ajankäytön hallintaa.

Osana toissa vuonna valmistuneen strategian toimeenpanoa ministeriössä käynnistettiin myös ministeriön strategisten tulevaisuuden osaamistarpeiden määrittäminen -kehittämishanke. Strategian mahdollistajissa ovat osaamisen kehittämisen näkökulmasta keskeisessä asemassa johtamisen ja tulevaisuuden osaamisen kehittäminen sekä uuden hallitusohjelman mukanaan tuomat hankkeet ja painotukset osaamisen

kehittämistyössä. Osana hanketta tunnistettiin myös uudesta hallitusohjelmasta tulevat osaamistarpeet ja -kapeikot. Työtä tehtiin ulkopuolisen fasilitaattorin ja HR:n yhteistyönä osaamisen työpajoissa, joihin osallistui johto ja esimiehiä sekä asiantuntijoita eri osastoilta ja tulosalueilta. Työpajoissa tunnistettiin paitsi tulevaisuuden osaamisia ja osaamistarpeita niin myös keinoja osaamisen kehittämiseksi. Joulukuussa 2019 ministeriön virkamiesjohtoryhmä linjasi ministeriön strategiset osaamiset, jotka liittyvät strategian vaikuttavuuspäämääriin, johtamiskompetenssit sekä yleiset osaamiset, joissa painottuu taas yleisemmät työelämän muutoksen ennakoinnista aiheutuvat kehittymisen tarpeet. Tulevana vuonna työ jatkuu pohtimalla ja linjaamalla tapoja ja keinoja näiden kehittämiseen.

1.5.1 Henkilöstön määrä ja rakenne

Taulukko 5. Henkilöstön sijoittuminen ministeriön eri tehtäväalueille 31.12.2019.

Toiminta-alue	Toteutuma 2017	Toteutuma 2018	Toteuma 2019
Luontoympäristö	53	53	59
Ympäristönsuojelu	55	62	60
Rakennettu ympäristö	75	76	79
Hallinto ja kansainväliset asiat	43	51	54
Tieto- ja viestintä	13	13	14
Johdon tuki	5	5	5
Yhteensä	244	260	271

Lukuihin on laskettu mukaan henkilöt, joilla oli virkasuhde ministeriöön vuoden lopussa.

Ministeriön henkilömäärä on noussut merkittävästi vuodesta 2017 (11 %) ja vuoden 2018 henkilöstömäärästä (4,2 %). Tämä selittyy ministeriön vuonna 2018 tekemällä päätöksellä, jonka mukaan Suomen tulevan EU-puheenjohtajuuskauden valmisteluihin ja tehtäviin voidaan rekrytoida lisähenkilöstöä. Lisärekrytoinnit rahoitettiin valtioneuvoston kanslian myöntämällä määrärahalta sekä ympäristöministeriön toimintamenoista. Uuden hallitusohjelman myötä ministeriö sai lisävoimavaroja hankkeisiin ja ohjelmiin mm. lisärahaa luonnonsuojeluun ja rakennetun ympäristön digitalisointiin. Lisäksi ministeriössä oli vuoden lopussa yhteensä viisi korkeakouluharjoittelijaa. Vuoden aikana eläkkeelle siirtyi kahdeksan henkilöä, mikä oli hieman aikaisempia vuosia vähemmän. Pääosa eläköitymisten seurauksena avoimeksi tulleista viroista täytettiin. Lisäksi osan virkojen osalta toteutettiin ns. ennakkollista rekrytointia, jotta tehtävän hoito saatiin varmistettua ja ns. hiljaisen tiedon siirto mahdollistettiin.

Taulukko 6. Henkilöstön määrä ja rakenne

Henkilöstön määrä ja rakenne	Toteutuma 2017	Toteutuma 2018	Toteutuma 2019
Henkilöstön lukumäärä	244	260	271
• miehiä	70	73	73
• naisia	174	187	198
Muutosprosentti edellisvuoteen %	-0,4	6,6	4,2
Henkilötyövuodet (htv)	246	250	264
Henkilöstön keski-ikä/vuotta	50,2	49,6	48,9
• miehet	52,6	51,4	51,2
• naiset	49,3	48,9	48,1
45 vuotta täyttäneiden osuus %	69,7	68,1	64,9
Koulutustasoindeksi	6,6	6,5	6,5
• miehet	7,1	6,9	7,1
• naiset	6,4	6,4	6,3
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	14,3	25	29,5
• ma. naisia henkilöstöstä	11,4	20,4	24,3
• ma. miehiä henkilöstöstä	2,9	4,6	5,2
Kokoaikaisen henkilöstön lkm	231	252	259
Osa-aikaisen henkilöstön lkm	13	8	12
Kokoaikaisen henkilöstön %-osuus	94,7	96,9	95,6
Osa-aikaisen henkilöstön %-osuus	5,3	3,1	4,4

Henkilöstöä kannustettiin liikkuvuuteen, ja ministeriössä oli edellisen vuoden tapaan useampia virkamiehiä henkilökierrossa ja toisaalta myös ministeriöstä lähdettiin henkilökiertoon. Henkilökiertoja on toteutettu viime vuonna ministeriöiden, SYKE:n ja ELY-keskusten kesken. Vuoden loppupuoliskolle sijoittuneen EU-puheenjohtajuuskauden johdosta henkilökiertoja oli kuitenkin edellistä vuotta vähemmän.

Ikärakenne painottuu edelleen voimakkaasti yli 45-vuotiaisiin, vaikkakin heidän osuutensa on vuosivuodelta laskenut. Tämä ja työuran jatkaminen yli lakisääteisen eläkeiän selittää korkeaa keski-ikää. Aikaisempia vuosia suurempi muutos (45-vuotiaiden prosenttiosuuden muutos 68,1 % → 64,9 %) selittyy paitsi ministeriön käynnissä olevalla ikärakenteen muutoksella niin myös määräaikaisen henkilön määrän lisääntymisenä (vuosimuutos 23,1 %), joissa ikärakenne näyttää painottuvan ikäluokkaan 25–34-vuotiaat. Ikärakenteen muutosta selittää edellä kuvatun lisäksi ministeriön henkilöstösuunnittelu, jonka mukaisesti eläköitymisten johdosta avoimeksi tulevien virkojen tehtäviä muutetaan ja uudelleen järjestellään ennen niiden laittoa hakuun. Tämän seurauksena avoimeksi tuleva tehtävä voi esimerkiksi olla alemmalla vaativuustasolla kuin ns. vanha tehtävä ja siten myös vähemmän kokemusta ao. tehtävälalta vaativa. Verrattaessa ministeriön nykyistä henkilöstö- ja ikärakennetta vuoteen 2015 voidaan todeta, että korkeakoulu- ja yliopistotason tutkinnon suorittaneen henkilöstön prosenttiosuus on noussut (70,5 % → 84,9%), mikä näkyy myös koulutustasoindeksi nousuna

(5,8 → 6,5). Myös 45-vuotiaiden prosenttiosuus henkilöstöstä on laskenut merkittävästi (71,3 % → 64,9 %) ja naisten määrä on lisääntynyt (69,7 % → 73,1 %). Lisäksi henkilöstömäärä on noussut (251 → 271).

Taulukko 7. Ministeriön ikärakenne

Ikäryhmä	Toteuma 2017		Toteuma 2018		Toteuma 2019	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
-24	3	1,2	-		2	0,7
25-34	23	9,4	32	12,3	41	15,2
35-44	48	19,7	51	19,6	52	19,2
45-54	72	29,5	76	29,2	68	25,1
55-64	90	36,9	95	36,6	102	37,6
65-	8	3,3	6	2,3	6	2,2
Yhteensä	244	100	260	100	271	100

1.5.2 Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit

Taulukko 8. Henkilöstön työtyytyväisyys, työkuunto sekä investoinnit työhyvinvointiin

Työhyvinvointi	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,68	2,69
• miehet	3,60	3,74	3,72
• naiset	3,60	3,66	3,68
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	7,8	6,4	7,7
Työterveyshuolto €/htv	794,6	590,5	739,2
• netto			

Koko henkilöstö työkuunto parani vuonna 2018 sairauspoissaolojen määrällä mitattuna. Vuonna 2019 sairauspoissaolojen määrä kuitenkin nousi ja palasi vuoden 2017 tasolle. Sen sijaan lyhyiden sairauspoissaolojen (1-3 päivää) määrä pysyi lähes edellisen vuoden tasossa. Sairauspoissaolojen määrän kasvu selittyy siten pääosiltaan yksittäisten henkilöiden pitkittyneillä poissaoloilla. Myös työterveyshuollon kustannukset lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna palaten aiempien vuosien tasolle. Lisääntyneet kustannukset selittyvät EU-puheenjohtajuuskauteen liittyneestä henkilöstömäärän kasvusta sekä työterveyshuollon palveluntarjoajan vaihtumisesta. Työterveyskäyntejä keskitettiin vuoden 2019 loppupuolella nykyiselle palveluntarjoajalle ennen siirtymää.

Vuoden aikana toteutettiin työaikajohtamisen teemavuosi. Henkilöstölle ja esimiehille tarjottiin valmennusta työajan johtamiseen ja tuettiin työajan johtamiseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi Suomen EU-puheenjohtajuuskautta varten laadittiin henkilöstöpoliittiset periaatteet, joiden tarkoituksena oli tarjota välineitä työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen.

Työtyytyväisyyskyselyn (VMBarometri) kokonaistyötyytyväisyysindeksi kohosi hieman edellisestä vuodesta. Vastaaajamäärä kyselyyn oli korkea. Työtyytyväisyyskyselyn perusteella ympäristöministeriön vahvuudet löytyvät työn sisällöstä ja työntekijöiden vaikuttamismahdollisuuksista. Myös työyhteisö ja ministeriön toimintakulttuuri saavat korkeat arviot. Kehittämisen varaa taas koettiin olevan erityisesti palkkauksen, vuorovaihtuksen ja viestinnän ja työ- ja toimintaympäristön osalta.

1.5.3 Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Taulukko 9. Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit

Osaamisen kehittäminen	Toteutuma 2017	Toteutuma 2018	Toteutuma 2019
Koulutus ja kehittäminen €/htv	1 014	1 685	1 259,0
Koulutus ja kehittäminen, työpäivää/htv	2,2	2,9	2,2

Vuonna 2019 koulutustilaisuuksiin käytetty aika väheni hieman (vuosimuutos –24,3 %). Laskua selittää EU-puheenjohtajuuskauden tehtävien hoitaminen ja osalltään uuteen hallitusohjelmaan liittyvät tehtävät, minkä johdosta aika koulutukseen ja muuhun kehittämiseen on ollut vähäisempää.

Keväällä 2019 ympäristöministeriössä käynnistyi asiantuntijan ajanhallintaa käsittelevä Työterveyslaitoksen verkkokurssi, jolla valmistauduttiin erityisesti Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tuomiin aika-aasteisiin ja ylimääräiseen kuormitukseen työssä. Tämä oli osa työaikajohtamisen teemavuotta. Aika & Fokus -kurssin tavoitteena oli motivoida henkilöstöä myönteisen ajanhallinnan kehittämisen tilaan ja parantaa työntekijöiden sekä heidän esimiestensä ajankäytön hallintaa. Koulutus koostui verkossa opiskeltavasta ympäristöministeriölle räätälöidystä materiaalista, sekä esimiehille suunnatusta työpsykologin valmennuksesta. Koulutuksessa ja esimiesten valmennuksessa pyrittiin kehittämään ajankäytön hallintaan liittyviä valmiuksia: oman ja työyhteisön työn suunnittelua, keskeytysten hallintaa ja ajankäytön suunnittelua. Koulutusohjelman yhteydessä yksiköt keskustelivat yhdessä ajankäytön ja työtehtävien jakautumisesta ja työn näkyväksi tekemisestä. Koulutusta hyödynsi aktiivisesti 72 %

työntekijöistä, joita kiinnosti erityisesti mentaali ajanhallintaan liittyvä materiaali ja tehtävät. Koulutus koettiin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi, mutta moni kertoi koulutukseen osallistumisen olleen vaikeaa ajanpuutteen vuoksi. Verkkokurssissa oli myös yhteinen keskustelualusta YM:läisten ajatuksille ja kokemuksille monitilatyöskentelystä: monitilatyöskentelyä vastusti noin kolmasosa vastaajista, mutta suurin osa suhtautui myönteisesti senhetkiseen tai tulevaan monitilatyöskentelyyn.

Vuonna 2018 käynnistettyihin, ministeriön tukemat koulutusohjelmat jatkuivat niihin valittujen henkilöiden osalta. Johdon assistentti 2018 -ohjelma saatiin päätökseen, mutta Ajankohtainen ympäristöoikeus -erikoistumisohjelma 2018–2020 jatkuu vielä vuonna 2020.

Johtamiskoulutuksen osalta Sitran vuonna 2017 käynnistämä julkisen sektorin johdon poikkihallinnollisen koulutusohjelma: Uudistuva julkinen sektori – mahdollistava johtaminen, toteutus jatkui toteuttajatahon muutoksesta huolimatta (HAUS Oy). Ministeriöstä siihen osallistui kaksi henkilöä virkamiesjohtoryhmätasolta. Tämän lisäksi syksyllä 2019 käynnistyi valtiovarainministeriön ja HAUS Oy:n toteuttamana ja Sitran kumppanoimana uusi Horizons-ohjelma (Kansainvälinen ohjelma vahvistamaan julkisen hallinnon johtajuutta), johon ministeriöstä osallistuu yksi henkilö. Lisäksi ministeriöiden yhteiseen johtamiskoulutus Mesiin osallistui yksi henkilö.

Vuoden aikana järjestettiin myös mm. tilaisuuksia säädösvalmistelun ajankohtaisista teemoista asiantuntijoille sekä säädösvalmistelussa avustaville, ja sihteerit osallistuivat ministeriöiden yhteisiin Sihmit-tilaisuuksiin.

Ministeriöiden yhteinen koulutustarjonta oli monipuolista. Osallistumisessa painottuivat valtioneuvoston esittelijöille ja lainvalmistelijoille suunnatut kurssit, joilla aina ei riittänyt paikkoja kaikille halukkaille, valtioneuvoston yhteinen perehdyttämisohjelma, valtioneuvostopassi sekä EU-puheenjohtajakaudesta johtuen sitä varten räätälöidyt neuvottelutaitovalmennuskurssit. Lisäksi osallistuttiin vuorovaikutus- ja viestintätaitoja kehittäville kursseille ja tiedonhallintaa ja tietosuojaa käsitteleville kursseille. Myös kielikurssit olivat suosittuja, samoin kuin VAHVA-asianhallintajärjestelmään liittyvät koulutukset. Lisäksi valtioneuvoston yhteiseen mentorointiohjelmaan osallistui kaksi henkilöä.

Sen sijaan valtion digitaalisen oppimisympäristön eOppivan saaminen henkilöstön aktiiviseen käyttöön vaatii vielä tukitoimenpiteitä ja kannustamista.

1.5.4 Tehty työaika ja henkilöstökulut

Ministeriön ikärakenne vähentää tehdyn työajan määrää, koska suurella osalla työntekijöistä on pitkät vuosilomat. Vastaavasti monella uudella ministeriön palveukseen tulevalla on ns. lyhyemmät vuosilomat, mikä nostaa tehdyn työajan määrää. Kokonaistyövoimakustannuksien ja palkkakustannusten nousua selittää pääosin henkilöstömäärän lisäys. Myös tehtävärakenteen muuttuminen samanaikaisesti selittää nousua. Ministeriö henkilötövuoden hinnan vuosimuutos on 2,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna ja on nyt 72 171 euroa.

Taulukko 10. Tehty työaika ja työvoimakustannukset

Työaika ja työvoimakustannukset	Toteutuma 2017	Toteutuma 2018	Toteutuma 2019
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta %	80,3	80,0	80,5
Tehdyn työajan palkat: %-osuus palkkasummasta	77,4	77,8	78,6
Kokonaistyövoimakustannukset 1 000 euroa	16 903	17 599	19 035
Palkkasumma (ml. välilliset palkat) 1 000 euroa	14 096	14 558	15 830
Tehdyn työajan palkat	10 910	11 326	12 443
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista %	55,0	55,5	52,9

Henkilöstön arvon merkittävin lopputulokseen vaikuttava muuttuja on keskimääräisen eläköitymisiän ja keski-ikäisen välinen erotus. Eläkeiän lasku tai nousu vaikuttaa laskennalliseen henkilöstön arvoon.

1.6 Tilipäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tilinpäätös koskee ministeriön toimintaa. Suuri osa ympäristöministeriön hallinnonalan toiminnallisista määrärahoista käytetään aluehallinnossa eikä niiden määrärahojen käyttö näy ympäristöministeriön tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen määrärahojen käytön ja kulujen muutoksia on verrattu ministeriön vuoden 2018 toteumalukuihin.

1.6.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön käytettävissä oli vuoden 2019 määrärahat ja edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien 148,8 milj. euroa (153,8 milj. vuonna 2018) sekä arviomäärärahat 1,8 milj. euroa (1,4 milj. euroa vuonna 2018) eli yhteensä 150,6 milj. euroa (155,2 milj. euroa vuonna 2018). Määrärahaa oli vuonna 2019 käytössä noin 3,0 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2018. Ministeriön määrärahojen kokonaiskäyttö oli peruutetut määrärahat pois lukien yhteensä 95,4 milj. euroa (87,7 milj. euroa vuonna 2018). Kokonaiskäyttö kasvoi siis edellisvuodesta 7,7 milj. euroa (8,8 %). Vuodelle 2020 siirtyi ministeriön käytössä olevia määrärahoja yhteensä 49,5 milj. euroa, vastaavasti vuotta aikaisemmin, vuodelle 2019 määrärahaa siirtyi 61,9 milj. euroa. Seuraavaksi esitetään merkittävimmät muutokset momenteittain.

Valtioneuvoston kanslian momentin 23.01.24 Suomen EU-puheenjohtajuus -momentin käyttö kasvoi merkittävästi vuoteen 2018 verrattuna. Määrärahoja käytettiin vuonna 2019 yhteensä 1,6 milj. euroa, kun käyttö oli edellisenä vuonna 0,1 milj. euroa. Kasvu aiheutuu luonnollisesti Suomen EU-puheenjohtajuuskaudesta vuonna 2019.

Toimintamenojen (momentti 35.01.01) käytettävissä olevat määrärahat olivat 38,9 milj. euroa vuonna 2019, joka oli 2,5 prosenttia (1,0 milj. euroa) vähemmän, kuin edellisenä vuonna. Vuosi 2019 oli Suomen EU-puheenjohtajuusvuosi, joka näkyy toimintamenojen käytössä merkittävästi. Toimintamenojen kasvu tapahtui kuitenkin suunnitellusti sillä aikaisempina vuosina siirtyneet määrärahat ovat kasvaneet edellisiin vuosiin verrattuna. Toimintamenoja käytettiin 27,6 milj. euroa, mikä on 2,3 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Siirtyneet määrärahat laskivat 11,3 milj. euroon, kun edellisvuonna siirtyi 3,3 milj. euroa enemmän (siirtyneiden määrärahojen lasku 8,3 %).

Momentilla 35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen käyttö oli lähes edellisen vuoden tasolla 2,9 milj. euroa (3,4 milj. euroa vuonna 2018). Määrärahan lisäantyyssä vuonna 2019 määrärahaa kuitenkin siirtyi seuraavalle vuodelle merkittävästi aikaisempaa enemmän. Vuodelle 2020 siirtyvä määräraha oli 10,5 milj. euroa, kun edellisenä vuonna se oli 4,9 milj. euroa (muutos 53 %). Syynä määrärahan lisääntymiseen oli pääasiassa vesiensuojelun lisääminen. Määrärahaa tullaan käyttämään tarkoitettusti vuonna 2020 hankkeiden käynnistyessä.

Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio -momentilla 35.20.02 käyttö 3,5 milj. euroa kasvoi noin 1,4 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. KIRA-digi-hankkeen päättyessä määräraha käytettiin kokonaan eikä sitä enää siirtynyt seuraavalle vuodelle.

Momentin 35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot määrärahaa jaettiin suunnitellusti 13 ELY-keskukselle, jotka arvioivat ja neuvottelevat maanomistajien kanssa suojeluun varatuista alueista. Neuvotteluja on yhtä aikaa käynnissä satoja. Määrärahaa jaettiin 2017–2019 vuoden määrärahoista siten, että ministeriö on siirtänyt määrärahat ELY-keskusten käyttöön. Näin ollen ympäristöministeriön tilinpäätöksessä määrärahaa siirtyy merkittävästi edellisvuotta vähemmän seuraaville vuosille. Määrärahaa siirtyy vuodelle 2020 yhteensä 6,3 milj. euroa, kun vuodelle 2019 siirtyvää määrärahaa oli 10,9 milj. euroa (42 % erotus). Määrärahojen todellinen käyttö näkyy ELY-keskusten tilinpäätöksestä.

Vuoden 2017 öljyjätämaksulla rahoitettavaa öljyjätehuollon määrärahaa momentilla 35.10.65 peruttiin, koska tuelle ei ollut tarvetta. Vuoden 2017 määrärahaa peruttiin myös vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (35.10.61), luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (35.10.63), EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (35.10.64), sekä Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (24.90.68) -momenteilta. Vuoden 2018 määrärahaa peruttiin Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan momentilta Ministeriön kulutusmenot (30.01.01.1.)

1.6.2 Tuotto ja kululaskelma ja tase

Ympäristöministeriön vuoden 2019 tuotto- ja kululaskelman kulujäämä on 94,4 milj. euroa, noin 9,1 prosenttia edellisvuotta (86,5 milj. euroa) enemmän. Kulujäämän kasvuun vaikutti erityisesti se, että toiminnan kulut kasvoivat 5,4 milj. euroa (14,0 %) ja siirtotalouden kulut 2,0 milj. euroa (4,2 %).

Toiminnan tuotot olivat 0,8 milj. euroa ja laskivat 0,1 milj. euroa edellisvuoteen. Ministeriön toiminnan tuotot koostuivat muutaman yhteishankkeen tuotoista. Toiminnan tuottojen lasku aiheutui pääasiassa yhteisrahoitteisten projektien vähentymisestä vuonna 2019.

Euromääräisesti merkittäviä nousuja tapahtui henkilöstökuluissa 1,7 milj. euroa (10,2 %) sekä palveluiden ostoissa 2,2 milj. euroa (17,8 %). Kaikki muut toiminnan kululajit pysyttelivät lähes edellisen vuoden tasolla. Kaikissa kululajissa tapahtui kuitenkin pientä kasvua edelliseen vuoteen verrattuna.

Henkilöstökulut 18,9 milj. euroa muodostavat 43 prosenttia kokonaiskuluista ja niiden suhteellinen osuus pysytteli edellisen vuoden tasolla. Henkilötyövuodet 263 htv:tä

kasvoivat noin 13 htv:lla (5,2 %) verrattuna edelliseen vuoteen. Henkilöstökulut euro-määräisesti kasvoivat 1,7 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna (10,2 %) joka joh-tui lähinnä htv-kasvusta ja lomapalkkavelan muutoksesta.

Ympäristöministeriön taseen loppusumma oli 33,0 milj. euroa (52,4 milj. euroa vuonna 2017). Taseen pieneneminen johtui Kuntarahoitus Oyj:n käyttöomaisuusarvopaperien 20 milj. euroa siirtämisestä Valtioneuvoston kanslialle.

Käyttöomaisuusarvopaperit 32,0 milj. euroa sisältävät A-Kruunu Oy:n osuus 31 milj. euroa ja NEFCO Carbon Fundin osuus 1 milj. euroa.

Lyhytaikaiset saamiset 0,32 milj. euroa olivat 0,24 milj. euroa suuremmat kuin edelli-senä vuonna. Lyhytaikaiset saamiset koostuivat pääasiassa siirtosaamisista 0,16 milj. euroa (0,05 milj. euroa vuonna 2018) ja muista lyhytaikaisista saamisista 0,16 milj. euroa (0,01 milj. euroa vuonna 2018). Siirtosaamisten kasvu aiheutuu pääasiassa EU-neuvoston matkakorvausten merkittävästä lisääntymisestä sekä yhteisrahoitteisen pro-jektin tuottojaksotuksesta vuodelle 2019. EU-neuvoston matkat lisääntyivät vuonna 2019 Suomen EU puheenjohtajuus vuoden ansiosta. Muiden lyhytaikaisten saamisten kasvu aiheutuu yhteisrahoitteisen projektin jaksotuksesta vuodelle 2019.

Lyhytaikainen vieras pääoma 51,9 milj. euroa muodostuvat pääosin talousarvion ulko-puolella olevan öljysuojarahaston yhdystilinsaldoista (36,3 milj. euroa) sekä ostove-loista (9,9 milj. euroa). Lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa ei ole tapahtunut mer-kittäviä muutoksia edelliseen vuoteen nähden.

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriö on arvioinut ministeriön osastojen ja tulosalueiden sisäisen val-vonnan ja riskienhallinnan tilan itsearviointin perusteella sitä, miten ympäristöministe-riön sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta täyttävät valtion talousarvio-asetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet. Arviointi on tehty käyttäen apuna Valtiovarain controller -toiminnon suosittamaa COSO 2013 -malliin perustuvaa arviointikehikkoa.

Itsearviointien sekä muiden tiedossa olevien seikkojen perusteella on kokonaisuudessaan arvioitavissa, että toiminnan ja taloudenhoidon perusprosessit ovat melko hyvällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset. Arvioinnin perusteella voidaan myös todeta, että sisäinen valvonta on yleisesti ottaen melko hyvällä tasolla.

Ministeriön riskienhallintapolitiikkaa ja -menettelyjä on tarpeen kehittää edelleen. Voimavarojen suunnittelua ja käyttöä tulee tehostaa. Lisäksi erityisesti muutokset ICT-ympäristössä ja uusien digihankkeiden läpiviemisessä vaativat panostamista osaamisen kehittämiseen.

1.8 Arviointien tulokset

Reilut kaksi vuotta kestäneestä ympäristöministeriön KIRA-digi -hankkeesta (2016–2019) toteutettiin loppuarviointi⁶, jonka mukaan KIRA-digi lisäsi uusia kokeiluja ja kehitti kiinteistö- ja rakentamisalan yhteistyötä, mutta pysyvämpi muutos vaatii työn jatkamista myös hankkeen päättymisen jälkeen. *Owal Groupin* toteuttaman riippumattoman arvioinnin mukaan KIRA-digi on vahvistanut kiinteistö- ja rakentamisalan verkostoa sekä lisännyt sen kiinnostusta digitalisaatioon jo kärkihankkeen aikana. Yhteiseen digitalisaatiotyöhön on myös onnistuttu sitouttamaan laaja joukko erilaisia toimijoita ja ryhmiä.

1.9 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

1.9.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä ei ole kertomusvuonna havaittu uusia valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä, toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

---

⁶ KIRA-Digi -hankkeen arviointiraportti <https://www.ym.fi/download/noname/%7BCEC15187-3DC4-410B-8DCD-1464D00E5773%7D/146347>

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei myöskään ole kertomusvuonna havaittu toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

1.9.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriön myöntämää hankeavustusta oli maksettu liikaa yhdessä tapauksessa 15 154,56 euroa, mikä määrä on saatu perittyä takaisin.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei kertomusvuonna ole tehty takaisinperintäpäätöksiä.

2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2019	Vertailu Tilinpäätös- Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot		60,39	1	1,20	0,00	100
11.04.01.	Arvonlisävero	60,39	1	1,20	0,00	100
12. Sekalaiset tulot		5 673 800,23	5 818 322	5 818 322,33	0,00	100
12.35.99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	29 258,73	36 496	36 495,83	0,00	100
	12.35.99.1. Maksullinen toiminta	5 453,61	2 720	2 720,00	0,00	100
	12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	23 805,12	33 776	33 775,83	0,00	100
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	5 644 541,50	5 781 827	5 781 826,50	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset		1 000 047,88	1 000 051	1 000 051,24	0,00	100
13.03.01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	1 000 047,88	1 000 051	1 000 051,24	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä		6 673 908,50	6 818 375	6 818 374,77	0,00	100

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio-Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia		252 163,10	1 922 479	1 587 063,32	335 415,59	1 922 478,91	0,00	120 934,13	2 033 934,13	1 633 496,02	400 438,11
23.01.24.	Suomen EU-puheenjohtajuus (S2)	152 000,00	1 788 000	1 577 584,41	210 415,59	1 788 000,00	0,00	20 934,13	1 808 934,13	1 598 518,54	210 415,59
	23.01.24.1. Lisähenkilöstön palkkausmenot sekä muut kulutusmenot (EK)	152 000,00	568 000	531 812,06	36 187,94	568 000,00	0,00	20 934,13	588 934,13	552 746,19	36 187,94
	23.01.24.2. Kokouksista aiheutuvat menot (EK)		1 220 000	1 045 772,35	174 227,65	1 220 000,00	0,00		1 220 000,00	1 045 772,35	174 227,65
23.01.25.	Terveet tilat 2028 (S3)	100 000,00	125 000	0,00	125 000,00	125 000,00	0,00	100 000,00	225 000,00	34 977,48	190 022,52
	23.01.25.1. Terveet tilat 2028 (KPY)		125 000	0,00	125 000,00	125 000,00	0,00		125 000,00	0,00	125 000,00
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (A)	163,10	9 479	9 478,91		9 478,91	0,00				
24. Ulkoministeriön hallinnonala		349 000,00	640 000	62 089,80	577 910,20	640 000,00	0,00	188 967,37	828 967,37	235 385,92	593 078,12
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (S3)	349 000,00	640 000	62 089,80	577 910,20	640 000,00	0,00	188 967,37	828 967,37	235 385,92	593 078,12
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala		173 298,05	64 791	64 790,83		64 790,83	0,00	420 572,75	420 572,75	418 229,74	0,00
30.01.01.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (nettob) (S2)	140 000,00						420 572,75	420 572,75	418 229,74	0,00
	30.01.01.1. Ministeriön kulutusmenot (KPY)	140 000,00						420 572,75	420 572,75	418 229,74	0,00
30.01.29.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	33 298,05	64 791	64 790,83		64 790,83	0,00				

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio-Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala							15 000,00	15 000,00	15 000,00	0,00
32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (netto) (S2)							15 000,00	15 000,00	15 000,00	0,00
32.01.01.2. Tutkimus- ja selvitystoiminta (KPY)							15 000,00	15 000,00	15 000,00	0,00
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	98 882 640,79	102 375 023	61 437 784,83	40 937 238,55	102 375 023,38	0,00	44 939 809,39	145 496 966,98	91 257 195,14	48 460 791,68
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob) (S2)	26 004 000,00	24 858 000	13 558 589,29	11 299 410,71	24 858 000,00	0,00	14 038 549,38	38 896 549,38	27 597 138,67	11 299 410,71
35.01.01.01. Yhteiset menot (KPY)	19 028 000,00	17 970 000	10 169 365,87	7 800 634,13	17 970 000,00	0,00	10 173 924,20	28 143 924,20	20 343 290,07	7 800 634,13
35.01.01.06. KV-menot	2 178 000,00	2 300 000	1 965 648,38	334 351,62	2 300 000,00	0,00	788 906,88	3 088 906,88	2 754 555,26	334 351,62
35.01.01.07. Kehittäminen ja suunnittelu (KPY)	4 197 000,00	4 197 000	1 343 575,04	2 853 424,96	4 197 000,00	0,00	3 075 718,30	7 272 718,30	4 419 293,34	2 853 424,96
35.01.01.08. Eräät korvaukset (KPY)	601 000,00	391 000	80 000,00	311 000,00	391 000,00	0,00	0,00	391 000,00	80 000,00	311 000,00
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (A)	1 411 339,53	1 817 866	1 817 865,79		1 817 865,79	0,00				
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (S3)	2 052 000,00	1 538 000	1 523 718,14	14 281,86	1 538 000,00	0,00	531 178,34	2 069 178,34	1 554 832,32	514 346,02
35.01.65.01. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon	1 452 000,00	1 438 000	1 423 718,14	14 281,86	1 438 000,00	0,00	31 178,34	1 469 178,34	1 454 832,32	14 346,02

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio-Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	35.01.65.02. Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankinta	500 000,00						500 000,00	500 000,00	0,00	500 000,00
	35.01.65.03. Yleisavustus Suomen Metsäliitto ry:lle	100 000,00	100 000	100 000,00	0,00	100 000,00	0,00		100 000,00	100 000,00	0,00
35.10.20.	Ympäristövahinkojen torjunta (S3)		1 750 000	312 478,95	1 437 521,05	1 750 000,00	0,00		1 750 000,00	312 478,95	1 437 521,05
35.10.21.	Eräät luonnonsuojelun menot (S3)	1 534 000,00	1 358 200	773 431,18	584 768,82	1 358 200,00	0,00	705 181,41	2 063 381,41	1 348 004,06	715 377,35
35.10.22.	Eräät ympäristömenot (S3)	12 825 166,00	13 649 300	2 180 948,52	11 468 351,48	13 649 300,00	0,00	11 324 119,52	24 973 419,52	9 297 017,07	15 676 402,45
35.10.52.	Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (S3)	34 760 000,00	36 347 000	36 347 000,00	0,00	36 347 000,00	0,00		36 347 000,00	36 347 000,00	0,00
35.10.60.	Siirto öljysuojarahastoon (S3)	3 000 000,00	3 000 000	3 000 000,00	0,00	3 000 000,00	0,00	3 000 000,00	6 000 000,00	6 000 000,00	0,00
35.10.61.	Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (S3)	3 926 896,00	9 058 000	139 896,91	8 918 103,09	9 058 000,00	0,00	4 463 704,25	13 521 704,25	2 854 010,41	10 502 932,56
35.10.63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (S3)	10 557 239,26	6 172 658	3 627,57	6 169 030,02	6 172 657,59	0,00	635 713,54	6 808 371,13	508 924,56	6 269 030,02
	35.10.63.1. Luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja korvauksesta aiheutuvat menot	10 457 239,26	6 092 658	3 627,57	6 089 030,02	6 092 657,59	0,00	505 296,99	6 597 954,58	508 924,56	6 089 030,02

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio-Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (EK) (enintään)	100 000,00	80 000	0,00	80 000,00	80 000,00	0,00	130 416,55	210 416,55	0,00	180 000,00
35.10.64.	EU:n ympäristörahas-ton osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (S3)							4 500 000,00	4 500 000,00	0,00	0,00
35.10.65.	Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (S3)	1 000 000,00	1 000 000	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	2 000 000,00	3 000 000,00	165 108,07	2 000 000,00
35.10.66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (S2)	1 812 000,00	1 826 000	1 780 228,48	45 771,52	1 826 000,00	0,00	28 468,13	1 854 468,13	1 808 696,61	45 771,52
35.20.02.	Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio (S3)							3 712 894,82	3 712 894,82	3 463 984,42	0,00
Määrärahatilit yhteensä		99 657 101,94	105 002 293	63 151 728,78	41 850 564,34	105 002 293,12	0,00	45 685 283,64	148 795 441,23	93 559 306,82	49 454 307,91

Kirjanpitoyksikön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Vuoden 2019 valtuudet						Talousarvio-menot 2019	Määräraha-tarve 2020	Määräraha-tarve 2021	Määräraha-tarve 2022	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu v. 2020 TA:ssa						
35.10.63. Luonnonsuojelun hankinta- ja korvausmenot		10 000		10 000		10 000		0					
Aiempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		10 000		10 000		10 000		0					
Yhteensä		10 000		10 000		10 000		0					

3 Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2019-31.12.2019		1.1.2018-31.12.2018	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	2 720,00		5 202,00	
Muut toiminnan tuotot	<u>802 039,12</u>	804 759,12	<u>925 636,95</u>	930 838,95
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	74 517,66		53 335,06	
Henkilöstökulut	18 861 262,05		17 120 895,73	
Vuokrat	45 768,29		26 685,67	
Palvelujen ostot	14 237 986,96		12 081 844,81	
Muut kulut	2 922 983,95		2 810 485,96	
Poistot	16 081,36		3 384,00	
Sisäiset kulut	<u>7 885 630,47</u>	<u>-44 044 230,74</u>	<u>6 514 754,61</u>	<u>-38 611 385,84</u>
JÄÄMÄ I		-43 239 471,62		-37 680 546,89
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	1 000 165,44		1 000 457,19	
Rahoituskulut	<u>-125,25</u>	1 000 040,19	<u>-40,52</u>	1 000 416,67
JÄÄMÄ II		-42 239 431,43		-36 680 130,22
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	274 214,85		0,00	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	38 557 633,82		38 359 524,38	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	3 949 455,65		1 848 900,42	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	46 517,97		0,00	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	1 206 601,09		1 824 829,48	
Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle	<u>6 000 000,00</u>	<u>-50 034 423,38</u>	<u>6 000 000,00</u>	<u>-48 033 254,28</u>

	1.1.2019-31.12.2019		1.1.2018-31.12.2018	
JÄÄMÄ III		-92 273 854,81		-84 713 384,50
TUOTOT VEROISTA JA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	1,20		60,39	
Suoritettut arvonlisäverot	<u>-2 080 646,00</u>	<u>-2 080 644,80</u>	<u>-1 757 070,98</u>	<u>-1 757 010,59</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-94 354 499,61		-86 470 395,09

4 Tase

	31.12.2019		31.12.2018	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	765 633,75		0,00	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>0,00</u>	765 633,75	<u>367 233,52</u>	367 233,52
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Kalusteet	<u>3 102,00</u>	3 102,00	<u>6 486,00</u>	6 486,00
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>31 953 630,00</u>	<u>31 953 630,00</u>	<u>51 953 630,00</u>	<u>51 953 630,00</u>
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		32 722 365,75		52 327 349,52
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	5 100,00		0,00	
Siirtosaamiset	156 875,41		49 989,98	
Muut lyhytaikaiset saamiset	157 901,97	319 877,38	11 077,40	61 067,38
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		319 877,38		61 067,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ		33 042 243,13		52 388 416,90

	31.12.2019		31.12.2018	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	230 590 552,26		230 590 552,26	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-233 770 015,15		-232 456 977,37	
Pääoman siirrot	78 723 393,36		85 157 357,31	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-94 354 499,61</u>	-18 810 569,14	<u>-86 470 395,09</u>	-3 179 462,89
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Taousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilit	36 291 821,70		40 440 600,36	
Saadut ennakot	6 101,87		211 514,11	
Ostovelat	9 944 511,70		9 331 761,49	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	402 455,95		354 715,18	
Edelleen tilittävät erät	386 329,69		364 414,92	
Siirtovelat	3 665 882,66		3 303 033,44	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>1 155 708,70</u>	<u>51 852 812,27</u>	<u>1 561 840,29</u>	<u>55 567 879,79</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		51 852 812,27		55 567 879,79
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		33 042 243,13		52 388 416,90

5 Liitetiedot

5.1 Tilinpäätöslitteet

Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisältyttömät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Tilinpäätöksen liite 1

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

1. Budjetointia koskevat muutokset

- Momentin 35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot, perusteluihin lisättiin mahdollisuus käyttää määrärahaa elohopeaa koskevan Euroopan unionin asetuksen (EU) 2017/852 edellyttämien tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien kieltojen ja rajoitusten valvontaan. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaan liittyviin kuluihin.
- Momentin 35.01.04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot perusteluja täydennettiin siten, että määrärahaa saa käyttää myös Suomen Akatemian rahoittamien yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen. Vastaava meno veloitettiin momentin 24.30.66. määrärahasta.
- Momentin 35.10.20. Ympäristövahinkojen torjunta perusteluihin lisättiin mahdollisuus käyttää määrärahaa enintään 2 henkilötyövuoden palkkaamiseen.
- Momentin 35.10.22. Eräät ympäristömenot perusteluita muutettiin henkilötyövuosien vastaavan henkilöstön palkkaamisen osalta siten, että aikaisemman 88 HTV:n tilalle muutettiin enintään 114 HTV:tä.
- Momentin 35.10.61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen perusteluista poistettiin mahdollisuus käyttää määrärahaa pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksen ja maa-aineskierrätyksen kokeiluohjelmasta aiheutuvien menojen maksamiseen.
- Momentin 35.10.65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto perusteluihin lisättiin mahdollisuus myöntää valtionavustusta voitelujätehuoltoa harjoittaville yrityksille erikseen määritelyihin tarkoituksiin.
- Momentti 35.10.70. Alusinvestoinnit poistettiin talousarviosta.
- Momentin 35.20.52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen perusteluihin lisättiin mahdollisuus käyttää määrärahaa latauslaitteeseen liittyviin kustannuksiin, mikäli latauslaitteet ovat avustusta hakevan yhteisön omistuksessa.
- Momentin 35.20.60. perusteluja muutettiin siten, että purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokratiloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supis-

tuvilla alueilla, saa vuonna 2019 valtion vastuulle jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 10 000 000 euroa, kuitenkin siten, että rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 3 000 000 euroa ja että vuonna 2019 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksia yhteensä enintään 103 000 000 euroa ja että vuonna 2019 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 5 000 000 euroa.

- Momentille 35.20.64 Avustukset rakennusperinnön hoitoon lisättiin mahdollisuus käyttää määrärahaa viranomaisen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 17 §:n nojalla teettämien välttämättömien kunnostus- ja ennalleen saattamistöiden kustannuksiin.

2. Käytetty valuuttakurssi

- Myyntisaamisiin ei tilinpäätösvaiheessa sisällynyt valuuttamääräisiä eriä.
- Ostovelooissa tilinpäätöksessä on kolme DKK sekä kaksi SEK laskua, joiden valuuttakurssina on käytetty Euroopan keskuspankin noteeraamia valuuttakursseja 31.12.2019 muutettaessa velat Suomen rahaksi.

3. Arvostus- ja jaksotuseriaatteen

- Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotuseriaatteen eivät ole olennaisilta osin muuttuneet eivätkä vaikuta tilikauden tuotto- ja kulujäämään eivätkä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat erät

- Olennaisia aikaisempiin vuosiin kohdistuvia virheiden oikaisuja ei tilivuoden aikana tehty.

5. Tilinpäätösvuoden vertailtavuus

- Tilinpäätös on vertailtavissa edelliseen vuoteen.

6. Olennaisimmat muutokset tilinpäätösvuoden jälkeisissä tapahtumissa

- Valtion virka- ja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2018-2020 (9.3.2018) on sopimuksen 6 §:ssä kirjattu, että virkamiehelle ja työntekijälle, jonka palvelussuhde on alkanut viimeistään 3.9.2018 ja palvelussuhde on keskeytymättä jatkunut 18.11.2018 saakka, maksetaan tammikuun 2019 palkanmaksun yhteydessä erillinen kertaerä. Kertaerä on suuruudeltaan 9,2 % yleisen virka- ja työehtosopimuksen 7 §:n mukaisesta kuukausipalkkauksesta. Kertaerää ei ole jaksotettu tilikaudelle 2018, vaan se kirjattiin kokonaisuudessaan tilikauden 2019 menoksi.

Tilinpäätöksen liite 2

Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio- Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.01.01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (S2) nettob	Bruttomenot	140 000,00								418 229,74	
	Bruttotulot	0,00								0,00	
	Nettomenot	140 000,00						420 572,75	420 572,75	418 229,74	0,00
32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (S2) nettob	Bruttomenot	0,00								15 000,00	
	Bruttotulot	0,00								0,00	
	Nettomenot	0,00						15 000,00	15 000,00	15 000,00	0,00
35.01.01. Ympäristöministeriön toiminta- menot (S2) nettob	Bruttomenot	26 864 400,74	25 658 000	14 253 215,06		25 552 625,77				28 358 098,19	
	Bruttotulot	860 400,74	800 000	694 625,77		694 625,77				760 959,52	
	Nettomenot	26 004 000,00	24 858 000	13 558 589,29	11 299 410,71	24 858 000,00	0,00	14 038 549,38	38 896 549,38	27 597 138,67	11 299 410,71

Tilinpäätöksen liite 3

Arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi		Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys%
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		6 435 000,00	495 924,96	8
35.01.29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	6 435 000,00	495 924,96	8
Pääloukat yhteensä		6 435 000,00	495 924,96	8

Tilinpäätöksen liite 4

Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi		Peruutettu	
		Tilijaottelu	Yhteensä
24. Ulkoministeriön hallinnonala			503,33
Vuosi 2017			503,33
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (S3)	503,33	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala			5 778 980,16
Vuosi 2017			5 778 980,16
35.10.61.	Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (S3)	164 761,28	
35.10.63.2.	Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (EK) enintään (S3)	30 416,55	
35.10.64.	EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (S3)	4 500 000,00	
35.10.65.	Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (S3)	834 891,93	
35.20.02.	Rakennetun ympäristön ja rakentamisen digitalisaatio (S3)	248 910,40	
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala			2 343,01
Vuosi 2018			2 343,01
30.01.01.1.	Ministeriön kulutusmenot (KPY) (S2)	2 343,01	
Pääloukat yhteensä			5 781 826,50
Vuosi 2017			5 779 483,49
Vuosi 2018			2 343,01

Tilinpäätöksen liite 5

Henkilöstökulujen erittely

	2019	2018
Henkilöstökulut	15 971 238,28	14 609 223,34
Palkat ja palkkiot	15 703 349,25	14 454 345,43
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	267 889,03	154 877,91
Henkilösivukulut	2 890 023,77	2 511 672,39
Eläkekulut	2 666 812,58	2 313 741,87
Muut henkilösivukulut	223 211,19	197 930,52
Yhteensä	18 861 262,05	17 120 895,73
Johdon palkat ja palkkiot, josta	674 324,64	683 623,57
– tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	0,00	0,00
Johto	900,00	720,00
Muu henkilöstö	0,00	0,00

Tilinpäätöksen liite 6

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 6.

Tilinpäätöksen liite 7

Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 7.

Tilinpäätöksen liite 8

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2019	2018	Muutos 2019–2018
Korot euromääräisistä saamisista	114,20	409,31	-295,11
Osingot	1 000 051,24	1 000 047,88	3,36
Rahoitustuotot yhteensä	1 000 165,44	1 000 457,19	-291,75

Rahoituskulut	2019	2018	Muutos 2019–2018
Korot euromääräisistä veloista	125,25	40,52	84,73
Rahoituskulut yhteensä	125,25	40,52	84,73
Netto	1 000 040,19	1 000 416,67	-376,48

Tilinpäätöksen liite 9

Talousarvionaloudesta annetut lainat

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 9.

Tilinpäätöksen liite 10

Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2019						31.12.2018	
	Kappale- määrä	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus %	Myynti- oikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina- arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	84	784,56	630,00	0,00	0,00	51,24	756,00	630,00
Aktia Pankki Oyj:n A-osakkeet	84	784,56	630,00	0,00	0,00	51,24	756,00	630,00
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet		0,00	31 953 000,00	0,00	0,00	1 000 000,00	0,00	51 953 000,00
NEFCO Carbon Fund			1 000 000,00					1 000 000,00
Kuntarahoitus Oyj:n B-osakkeet						1 000 000,00		20 000 000,00
A-Kruunu Oy	50 640		30 953 000,00					30 953 000,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä			31 953 630,00			1 000 051,24		51 953 630,00

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	Kirjanpitoarvo 31.12.2019	Kirjanpitoarvo 31.12.2018
Liikelaitos	0,00	0,00
- Peruspääoma	0,00	0,00
- Muu oma pääoma	0,00	0,00
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	0,00	0,00
...	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

Tilinpäätöksen liite 11

Taseen rahoituserät ja velat

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 11.

Tilinpäätöksen liite 12

Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 12.

Tilinpäätöksen liite 13

Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 13.

Tilinpäätöksen liite 14

Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuojarahasto	36 291 821,70	Öljysuojarahasto on Ympäristöministeriön hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahinkoja ja niiden torjunnan kustannuksia sekä hankinta- ja ylläpitokustannuksia. Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.
		L öljysuojarahastosta (1406/2004)

Tilinpäätöksen liite 15

Velan muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 15.

Tilinpäätöksen liite 16

Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 16.

Tilinpäätöksen liite 17

Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Ympäristöministeriön tilinpäätöksessä on annettu oikeat ja riittävät tiedot tilinpäätöslaskelmissa ja niiden liitteenä annetuissa tiedoissa sekä toimintakertomuksessa. Edellä mainittujen tietojen lisäksi kirjanpitoyksiköllä ei ole muuta ilmoitettavaa.

6 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty

Helsingissä 26.02.2020

Ympäristöministeri Krista Mikkonen

Kansliapäällikkö Hannele Pokka

Tilintarkastajan merkintä

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksesta on annettu tilintarkastuskertomus . .2020.

Helsingissä . .2020

Ympäristöministeriön vuoden 2019 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumalaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista.

Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.

